

IAS 41

Vad innebär den nya redovisningsstandarden för skogsindustrin?

ROGER ANDERSSON
MATTIAS BERGLUND
PETER EJERLUND

Samhällsvetenskapliga och ekonomiska utbildningar

Institutionen för Industriell ekonomi och samhällsvetenskap
Avdelningen för Ekonomistyrning

FÖRETAGSEKONOMI C

SAMMANFATTNING

Den internationella marknaden skapar behov av enhetliga redovisningssystem och införandet av standarden IAS/IFRS är ett svar på detta behov. De svenska skogsbolagen påverkas av denna harmonisering eftersom de ska redovisa företagets skogstillgångar till marknadsvärde enligt redovisningsstandarden IAS 41 istället för den tidigare värderingen. Denna värdering skapar en del problem och ger effekter både för företagen och dess intressenter. Vi valde att göra en fallstudie i fem skogsbolag för att se hur dessa påverkats av införandet av den nya redovisningsstandardens samt vilka problem detta skapade. Syftet var också att på ett teoretiskt plan belysa hur IAS/IFRS står i relation till nuvarande redovisningsteori. Vi fann att svårigheten med den nya redovisningsstandardens var marknadsvärderingen samt att det skapar redovisningsteoretiska dilemman. För företagen innebar det också en viss påverkan av nyckeltal.

ABSTRACT

The international economy market creates a need of comparable accounting systems and initiates IAS/IFRS that is the latest international accounting system. The new standard affects the forest companies because they have to use IAS 41 instead of the previous accounting standards. This kind of accounting creates numerous of problems for the companies as well as the stakeholders. We made a case study in five forest companies to study how IAS 41 affects the companies. The purpose of the study was that theoretically clarify how IAS/IFRS stands in relation to previous accounting standards. We concluded that some of the most complicated part of the original accounting standards was the calculating of the forest market value as well as it makes different kinds of accounting theoretically dilemma. The change of the accountings that furthermore have an effect of the ratio also affects the forest companies.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
1.1 Problemdiskussion	1
1.2 Syfte	3
1.3 Förkortningar och förklaringar	3
2. METOD	4
2.1 Ämnesval och syftesformulering	4
2.2 Metodsynsätt	4
2.3 Forskningsansats	5
2.4 Undersökningsansats	5
2.5 Litteraturstudie	6
2.6 Val av organisationer och respondenter	7
2.7 Intervjuer	7
2.7.1 Intervjusammanställning och intervjuanalys	8
2.8 Nyckeltal	9
2.9 Metodproblem och studiens tillförlitlighet	9
2.9.1 Validitet	9
2.9.2 Reliabilitet	10
2.10 Analys och tolkning	10
3. TEORI	12
3.1 Redovisningens syfte	12
3.2 Redovisningens referensram	12
3.3 Redovisningens postulat	13
3.4 Redovisningsprinciper	13
3.5 Tillgångsdefinition	14
3.6 Klassificering av tillgångar	15
3.7 Värdering av tillgångar	15
3.8 Harmonisering på redovisningsområdet	16
3.9 Införande av International Financial Reporting Standards (IFRS) i EU ..	16
3.9.1 Innehållet i IFRS	17
3.9.2 Internationell Accounting Standards 41 (IAS 41)	19
3.9.3 Effekter av IAS/IFRS	21
3.9.4 Sammanfattning av skillnad mellan tidigare och nyare standarder...	21
3.10 Nyckeltal	21
3.10.1 Räntabilitet på eget kapital (Re)	22
3.10.2 Soliditet	23
3.10.3 Vinst kr/aktie	23
3.10.4 Egna nyckeltal	23
4. EMPIRI	25
4.1 Intervju med Gunnar Lindh på Holmen Skog AB	25
4.1.1 Övergången till IAS/IFRS	25
4.1.2 Effekter av IAS 41	26
4.2 Intervju med Kristina Anderson och Patrik Jonsson på SCA AB	26
4.2.1 Andersons beskrivning av övergången till IAS/IFRS	26
4.2.2 Andersons beskrivning av effekterna av IAS 41	26
4.2.3 Jonssons beskrivning av övergången till IAS/IFRS	27
4.2.4 Jonssons beskrivning av effekterna av IAS 41	28
4.3 Intervju med Björn Olhans på Sveaskog AB	28

4.3.1 Övergången till IAS/IFRS	28
4.3.2 Effekterna av IAS 41	29
4.4 Intervju med Juhani Toivonen på Bergvik Skog AB.....	29
4.4.1 Övergången till IAS/IFRS	30
4.4.2 Effekterna av IAS 41	30
4.5 Intervju med Mats Östling på Korsnäs Skog AB.....	30
4.5.1 Övergången till IAS/IFRS	31
4.5.2 Effekterna av IAS 41.....	32
5. NYCKELTALSANALYS	33
5.1 Holmen Skog AB	33
5.2 Sveaskog AB.....	34
5.3 Bergvik Skog AB.....	34
6. ANALYS OCH SLUTSATSER	36
6.1 Redovisningens syfte och införandet av IAS/IFRS	36
6.2 Redovisningsteoretiska dilemman.....	36
6.4 Åsikter om IAS 41	38
6.5 Analys av nyckel på Holmen Skog, Sveaskog och Bergvik Skog.....	39
6.6 Slutsatser	39
7. SLUTDISKUSSION.....	41

REFERENSLISTA

BILAGA 1 – INTERVJUGUIDE

BILAGA 2 – NYCKELTALSSAMMANSTÄLLNING

1. INLEDNING

Svenskt näringsliv är i hög grad internationellt där många företag ägs av utländska placerare samt har relationer med utländska aktörer. Den internationella marknaden skapar behov av enhetliga redovisningssystem och det pågår ständigt förändringar inom redovisningsområdet. Den internationella harmoniseringen påverkar också svenska företag i och med vårt medlemskap i Europeiska Unionen (EU). En marknad som nyligen påverkats av harmoniseringen är den svenska skogsindustrin, då noterade bolag har fått ändrade redovisningsprinciper. Skogsindustrin spelar en stor roll i den svenska ekonomin och svarar för fyra procent av Sveriges BNP. Internationellt är Sverige den fjärde största exportören av papper och massa samt världens näst största exportör av sågade trävaror. Den svenska skogsindustrin spelar en relativt större roll för landets ekonomi än vad fallet är i övriga EU-länder, med undantag för Finland. Av Sveriges totala landareal är cirka 55 procent täckt av skog som till stor del ägs av några få bolag, vilket visar skogsbolagens anseende tillgångar. (Skogsindustrierna, 2005).

1.1 Problemdiskussion

Redovisningens viktigaste uppgift är att värdera en organisations "riktiga" förmögenhet och förändringen av densamma samt att presentera denna pålitliga information. Redovisningsinformationen ska även underlätta för intressenter att utföra prognoser om framtiden och på så sätt minska osäkerheten om denna. En bra prognos ökar möjligheten att förutsäga framtiden. (Falkman, 2000b). Förutom ovan nämnda redovisningsmål finns det ett antal kvalitativa egenskaper med redovisningen. Det vi valt att belysa är i huvudsak redovisningens jämförbarhet och objektivitet. Falkman menar att redovisningsinformationen blir mer användbar om den är jämförbar med annan redovisningsinformation. För att informationen ska vara jämförbar måste redovisningsprinciper användas konsekvent och objektivt. Olika rekommendationer och regler syftar till att reducera olikheter som kan uppkomma när olika organisationer använder olika redovisningsmetoder. (Ibid.). I Sverige redovisar vi enligt den kontinentala traditionen, liksom de flesta västeuropeiska länder. Den kontinentala traditionen bygger på civilrättsliga lagar, förordningar och principer. I USA, Storbritannien, Irland och Nederländerna dominerar däremot den anglosaxiska traditionen, där begreppet rättvisande bild är mer påtaglig och där främst praxis och tidigare rättsfall vägleder hur redovisningen ska utformas. Genom olika samordningsprocesser av redovisningsprinciper kommer vi mer och mer tvingas lämna den kontinentala synen och närma oss den anglosaxiska redovisningstraditionen. (Artsberg, 2003).

EU arbetar med en internationalisering och Sveriges inträde i unionen har medfört att nya redovisningsregler har introducerats för de svenska företagen (Ernst & Young, 2004). Syftet är att det ska bli en ökad harmonisering och jämförbarhet för företagen inom EU genom gemensamma och enhetliga redovisningsstandarder (Falkman, 2000b). De första stegen mot en harmonisering togs 1978 i och med införandet av fjärde direktivet vars mål var att harmonisera de nationella lagarna för företagens redovisning samt att ställa krav på att företagen skulle förbereda den årliga redovisningen till att tillhandahålla en sann och rättvisande bild av företagens tillgångar, ansvarsförbindelser, finansiella position och vinst eller förlust. 1983 antogs

ytterligare ett direktiv på redovisningsområdet, det sjunde direktivet, som behandlar identifikation av koncernens samordnande konton, avgränsningar på koncernens konton och skyldigheten att förbereda, granska och publicera koncernens finansiella redogörelse liksom konsolideringsrelaterade metoder. (Öhrlings PriceWaterHouseCoopers, 2005). Förutom de tidigare direktiven har det tagits beslut om att nya standarder ska introduceras inom Europeisk redovisning. Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 ska företag vars värdepapper på balansdagen är noterade på en reglerad marknad inom EU upprätta koncernredovisning i enighet med av EG-kommissionen antagna internationella standarder (Föreningen Auktoriserade revisorer, 2005). Med internationella redovisningsstandarder avses International Accounting Standards (IAS) och International Financial Reporting Standards (IFRS), med tillhörande tolkningar från Standing Interpretations Committee (SIC) respektive International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC). (Ibid.). IFRS är den senare versionen av IAS och de tidigare IAS gäller tills konverteringen är slutförd. Avsikten med införande av standarden är att de noterade företagen ska tillämpa internationella regler som följer samma kvalitetskrav och som tillgodoser den internationella kapitalmarknadens behov för att kunna jämföra företag inom EU (Ernst & Young, 2004).

Företag som övergår till IAS/IFRS måste ha använt dubbla årsredovisningar minst ett år, det vill säga från år 2004, som jämförelse innan övergången. Det innebär att det går att jämföra den nya redovisningen med den gamla och se vilken påverkan IAS/IFRS har i företagen. (Axelman, Philips & Wahlqvist, 2004). Jämförelsen mellan den tidigare redovisningen och den nya visar på eventuella förändringar i balansräkningen, resultaträkningen och i nyckeltal. Därför kan intresserade i efterhand se effekten av förändringen.

Idag råder det dock en uppfattning att svenska redovisningsregler för noterade bolag i huvudsak överensstämmer med IAS/IFRS eftersom flertalet IAS/IFRS motsvaras av en rekommendation från Redovisningsrådet. På några områden saknas svenska rekommendationer baserade på utgivna IAS/IFRS. Det gäller främst områden där den nya standarden kräver eller tillåter värdering till verkligt värde, något som Årsredovisningslagen inte tillåter. (Axelman et al, 2003). En av skillnaderna i IAS/IFRS medför ett annorlunda värderingssätt av tillgångar och påverkar därmed balansräkningen och/eller resultaträkningen. För skogsbolagen har redovisningsharmoniseringen inom EU medfört att värden på skog ska redovisas till det verkliga värdet, det vill säga till marknadsvärdet i enlighet med normen IAS 41, vilken utgivits av normgivarna. Införandet av IAS/IFRS är mycket mer än en redovisningsteknisk fråga. Det berör nämligen grunden för hur bolagen mäter, styr och följer upp sin verksamhet, liksom hur resultatet utvärderas av utomstående. För företagen innebär det att skogstillgångarna kan komma att värderas annorlunda. Det i sin tur påverkar balansräkningen som i sin tur påverkar nyckeltal. Resultaträkningen och vinsten påverkas också av den ändrade värderingen (Malmqvist, 2005). Vår uppsats avser att studera dessa förändringar och vad de innebär för de stora skogsbolagen i Sverige och hur den nya standarden överensstämmer med redovisningsteorin. Målsättningen är att studien ska vara intressant, trovärdig och begriplig.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att studera vilka svårigheter och eventuella problem införandet av IAS/IFRS kan medföra för skogsbolagen. Vi vill även belysa hur den nya redovisningsstandarden, IAS/IFRS, är relaterad till nuvarande redovisningsteori. Slutligen vill vi se hur IAS/IFRS påverkar värderingen av skogstillgångarna. Syftet leder oss till tre tydliga forskningsfrågor av beskrivande karaktär:

1. Vilka problem och svårigheter upplevde svenska skogsbolag vid övergången till den internationella redovisningsstandarden IAS 41?
2. Hur stämmer den tidigare redovisningsteorin med nuvarande redovisningsstandard, IAS 41, med avseende på de svenska skogsbolagen?
3. Hur har svenska skogsbolags balansräkning, resultaträkning och nyckeltal påverkats vid bytet till den internationella redovisningsstandarden IAS 41?

1.3 Förkortningar och förklaringar

Här beskrivs normgivare och deras standarder som använd i denna studie.

FASB - FASB (Financial Accounting Standards Boards) är den amerikanska normgivaren på redovisningsområdet (Artsberg, 2003).

IASB - IASB (International Accounting Standard Boards) är en privat organisation som arbetar för att harmonisera och förbättra världens redovisning genom framtagande av nya internationella redovisningsstandarder. Föreningen gick tidigare under namnet IASC. (Föreningen Auktoriserade revisorer, 2005).

IASC - IASC (International Accounting Standard Committee) hade omkring 150 medlemmar (revisorsföreningar) i över 100 länder och var tidigare internationell normbildare. Har ersatts av IASB (Artsberg, 2003).

IFRS - IFRS (International Financial Reporting Standards) är standards utgivna av IASB (Artsberg, 2003).

IAS - IAS (International Accounting Standards) var normer som tidigare gavs ut av IASC (Artsberg, 2003).

IFRIC - IFRIC (International Financial Reporting Interpretations Committee) är IASB:s tolkningskommitté och har i huvudsak medlemmar från de anglosaxiska länderna (Artsberg, 2003).

SIC - SIC (Standing Interpretations Committee) var tidigare namnet på en tolkningskommitté och har nu bytt namn till IFRIC (Artsberg, 2003).

SFF - SFF (Sveriges Finansanalytikers Förening) är en förening som sätter rekommendationer för nyckeltalsberäkningar (Sveriges Finansanalytikers Förening, 2004).

2. METOD

En bra forskning uppnås enligt Denscombe (2000) genom att en mängd val görs innan forskningen påbörjas. Det gäller val av metoder och tekniker. Kunskap i metod är ett redskap för att uppnå målsättningen med undersökningen menar Holme och Solvang (1997). Arbnor och Bjerke (1994) beskriver skillnaden mellan verktyg, tekniker och metoder utifrån Ackoffs syn från 1960-talet. Med metoder menar han principer för att välja bland tekniker, till exempel när forskaren ska utnyttja en tidigare teori, göra en operationell definition, använda ett slumpmässigt urval eller tillämpa matematik. Ackoff (refererad i Arbnor och Bjerke, 1994) kallar detta för kunskapsproducentens beslutsregler. Vårt metodkapitel beskriver våra val och hur data har samlats in samt på vilket sätt empirin har genomförts. Kapitlet innefattar också en beskrivning av de problem som uppstått samt tillförlitligheten av informationen som använts i arbetet.

2.1 Ämnesval och syftesformulering

Att välja ämne är startpunkten på ett forskningsprojekt enligt Saunders, Lewis och Thornhill (2003). Efter val av ämne kan övriga metodval göras anser forskarna. Vi har valt vårt ämne med omsorg och vi ansåg att vi hade nödvändiga kunskaper för att studera ämnet. Uppslagen till ämnet fick vi genom att läsa tidsskriften Balans, där vi hittade intressanta artiklar om IFRS och problematiken med övergången. Eftersom vi tidigare ej stött på detta ämne i våra tidigare studier, trots att det är högaktuellt, fann vi det intressant. Efter ämnesvalet förestod den svåra uppgiften med att skapa ett syfte, vilket enligt Saunders et al inte är ett rättfram arbete. Vår syftesformulering har hela tiden ändrats för att inte vara för svår att undersöka samt tillräckligt snäv för att avgränsa vårt arbete. Det har varit en iterativ process. En av fallgroparna med syftesformuleringar är enligt Saunders et al också risken med att syftet och arbetet inte ger några nya insikter eller kunskaper. Det anser vi att vi i stor grad undvikit i och med att ämnet är relativt nytt och högaktuellt. Syftet blev att skapa en förståelse vilket Holme och Solvang (1997) också menar kännetecknar ett kvalitativt angreppssätt.

2.2 Metodsinsätt

Det finns med stöd av Arbnor och Bjerke (1994) tre olika metodsinsätt inom företagsekonomin vilka är systemsinsättet, analytiska insättet och aktörssinsättet. Vi valde att använda både aktörssinsättet och det analytiska insättet. Aktörssinsättet valdes därför att vi som undersökare ville skapa förståelse för det område som studeras. Arbnor och Bjerke menar också att utgångspunkten i aktörssinsättet är hur olika aktörer upplever, tolkar och handlar i verkligheten. Helheten förstås utifrån delarnas egenskaper (ibid.). Det insättet passar bra då vår studie ämnar undersöka vad olika personer har för åsikt och erfarenhet av implementeringen av IFRS i företaget. Insättet kännetecknas därmed av att verkligheten är subjektiv (ibid.). Vi ville med andra ord ta del av respondenternas egna reflektioner av införandet av IAS/IFRS och vad det betytt för företagen de arbetar på.

Det analytiska insättet speglas i vårt arbete med nyckeltalen och vid den teoretiska jämförelsen. Det analytiska insättet innebär att någon helhets olika delar kan summeras så att helheten erhålles menar Arbnor och Bjerke (1994).

Kunskapen blir enligt forskarna därmed av individoberoende karaktär och resultatet blir renodlade orsak-verkans samband (ibid.). Synsättet lämpade sig bra då vår avsikt med analysen av nyckeltalen var att förklara en objektiv verklighet så långt det var möjligt samt att vi sökte ett kausalt samband mellan införandet av IAS/IFRS och följderna på nyckeltalen av detta. Det analytiska synsättet är också lämpligt vid den teoretiska jämförelsen.

2.3 Forskningsansats

Zikmund (2000) gör gällande att slutsatser i ett forskningsarbete kan dras antingen genom induktion eller genom deduktion. Vi valde att dra slutsatser genom deduktion. Med deduktion menas att slutsatser tas fram utifrån en allmänt känd teori eller något annat vilket är allmänt känt att vara sant (ibid.). Med en deduktion testas teorin empiriskt enligt Saunders et al (2003). Vi valde delvis denna ansats eftersom Zikmund påstår att den är lättare att jobba med då befintliga teorier inom området finns och delvis eftersom vi inte hade för avsikt att formulera en teori (vilket är syftet med en induktion). En risk med en deduktiv ansats är att falla in i gamla mönster så att innovationsförmågan hämmas. Vi tycker inte vi hamnade i gamla hjulspår eftersom skogsvärdering enligt IAS/IFRS är relativt nytt och mångfacetterat vilket gjort att vi har haft alla vägar öppna.

2.4 Undersökningsansats

Saunders et al (2003) beskriver en undersökningsansats som en generell plan på hur forskningsfrågorna ska besvaras. Den ska innehålla tydliga mål och ha en vald strategi för hur informationen ska insamlas. Det finns flera olika undersökningsansatser. Vid valet av ansats ska den mest lämpliga till det problem som skall undersökas väljas (ibid.). Vi valde fallstudien som undersökningsansats eftersom den lämpar sig bra vid svärdefinierade och komplicerade fall, vilket vi tyckte att skogsvärdering och IAS/IFRS var. En fallstudie är en ansats som innefattar en empirisk undersökning av ett specifikt samtida fenomen där flera olika källor används för att erhålla material till undersökningen. (Ibid.). De ansatser vi valde mellan förutom fallstudie var framförallt experiment och survey. Survey valde vi bort eftersom vårt syfte inte var att skaffa oss kvantifierbar data genom till exempel en enkät. Mycket av tiden går enligt Saunders et al åt till utformning av själva enkäten och är därmed mycket tidskrävande. Det var huvudanledningen till att en survey inte var lämplig i vårt fall. Vi valde också bort experiment eftersom detta enligt Saunders et al är en mer naturvetenskaplig ansats där undersökningen blir mer av ett labbexperiment där till exempel andra variabler förutom de studerade går att kontrollera. Experiment var därför inte något för vårt arbete. Vi valde fallstudien också eftersom den lämpar sig för att få svar på frågor som varför, vad och hur vilket överensstämmer med våra forskningsfrågor som var hur balansräkningen, resultaträkningen och nyckeltal påverkas vid bytet till IAS/IFRS, hur standarden överensstämmer med redovisningsteorin samt vilka problem och svårigheter företagen upplevde vid övergången till IAS/IFRS. Fallstudien kännetecknas enligt Denscombe (2000) av att sökarljuset ofta faller på en undersökningsenhet. Forskaren vill fokusera på ett fall och att belysa det generella genom att titta på det enskilda. Fallstudien lämpade sig också för vår studie i och med att det var en studie på djupet vilket enligt Denscombe en fallstudie syftar till. Vi fokuserade på att studera problemet i detalj vilket alltså kännetecknar en fallstudie. Eriksson och Wiedersheim-Paul (1991) menar att ett

fåtal objekt kan undersökas i en fallstudie. Med objekt menar forskarna till exempel olika företag eller branscher.

Merriam (1994) nämner en del nackdelar med fallstudier. En av dessa är att det inte går att dra generella slutsatser utan endast uttala sig om de undersökta fallen. Denscombe (2000) påstår i sin tur att det är möjligt att generalisera resultaten från en fallstudie till andra exempel i kategorin om fallstudiens exempel liknar andra av samma typ. Därmed drog vi slutsatsen att vårt fall går att generalisera till liknande situationer för andra företag där samma institutionella lokalisering råder, det vill säga det är samma typ av organisation, officiella principer och förfaringssätt. Vi hade också för avsikt att få en rikare bild av verkligheten genom att studera enskilda objekt. Således var vår studie också av deskriptiv karaktär som beskrivs av Saunders et al som en skildring av en situation då problemet också var tämligen klart strukturerat.

2.5 Litteraturstudie

Denscombe (2000) anser att alla undersökningar bör inledas med en litteraturstudie för att bli medveten om tidigare arbeten inom området och för att identifiera de huvudsakliga problemområdena samt ge vägledning varifrån forskningen kommer. Saunders et al (2003) menar att en litteraturstudie har två tydliga syften. Det första syftet med litteraturstudien är att den blir en preliminär studie som hjälper forskaren att skapa och forma forskningsidéerna. Det andra syftet är att studien är en granskande genomgång. Forskaren bör enligt Saunders et al undersöka vilken tidigare forskning som genomförts och om någon studie för närvarande är under bearbetning. Denna studie pågår ofta under hela undersökningens livscykel (ibid.).

Vår litteraturstudie syftade i första hand till att sätta sig in i IAS/IFRS och det normgivande organet IASB. Vi har även studerat värdering, aktuella frågor och normer inom skogsindustrin samt nyckeltal. Vi ville skapa oss en bild av ämnet för att kunna gå vidare i studien. Med hjälp av en litteratursökning via Luleå tekniska universitets bibliotek fann vi lämplig litteratur. Sökningen gjordes i databasen Lucia, vilket är universitetsbibliotekets katalog över böcker och tidsskrifter, där sökorden huvudsakligen var IFRS, IAS 41, värdering, anläggningstillgångar, skog, skogsindustri och internationell redovisning samt motsvarande begrepp på engelska. Resultatet bestod av sekundärdata i form av böcker och rapporter. Böckerna innehöll ackumulerad kunskap som tidigare forskning bygger på. Via artikelsökningar med liknande sökord i databasen Ebsco fann vi vetenskapliga artiklar. Vi använde även sökmotorn www.google.se för att finna webbsidor med material om IAS/IFRS och värdering av skog. Vi fann en stor mängd information om internationell redovisning på de stora revisionsbolagens webbsidor. Under hela arbetets gång har litteraturstudien pågått i enighet med Saunders et als (2003) rättesnören. Eftersom vi hade en deduktiv forskningsansats har dessa teorier empiriskt sedan testats.

Vi anser att vi på adekvat sätt har utvärderat litteraturen i enighet med Denscombes (2000) direktiv och inte köpt dem rakt upp och ner. Vi har gjort bedömningen att litteraturen vi använde var äkta och ursprunglig. Trovärdigheten på källorna anser vi också vara god och bedömer därför att innehållet är riktigt.

2.6 Val av organisationer och respondenter

Det finns ett antal företag med stora skogstillgångar i Sverige. Efter en sökning med hjälp av sökmotorn www.google.se letade vi oss fram via intresseorganisationer fram till respektive företag. Efter en genomgång av företagens webbsidor, årsredovisningar, pressmeddelanden och övriga nyheter fann vi fem intressanta och relevanta företag. Dessa var Sveaskog AB, Holmen Skog AB, Korsnäs Skog AB, Bergvik Skog AB och SCA AB.

Genom kontakt med företagen hänvisades vi vidare till rätt personer där sedan en intervju bokades. Respondenterna från dessa företag som vi valde hade alla något speciellt att bidra med, vilket var vårt syfte. Vi ville intervjua personer som hade erfarenhet och kunskap om IAS/IFRS samt varit med om införandet. Under en av intervjuerna blev vi också hänvisade till en annan person på företaget som bättre kunde svara på dessa speciella frågor, då respondenten endast hade övergripande information. Det blev ett så kallat rekommendationsurval som Arbnor och Bjerke (1994) kallar urvalet då olika aktörer rekommenderar andra. Därav blev antalet intervjuer sex stycken vilket är mer än vår ursprungliga plan där fem intervjuer var tänkta.

2.7 Intervjuer

I en fallstudie rekommenderar Saunders et al (2003) forskaren att använda enkäter, intervjuer, observationer och dokumentgenomgång som datainsamlingsmetod. Vi valde att använda intervjuer som datainsamlingsmetod. Intervjuer lämpar sig bra oavsett om forskningen är småskalig eller storskalig (Denscombe, 2000). Valet av intervjuer blev naturligt eftersom vi ville erhålla mer detaljerad information från ett färre antal människor vilket intervjuer har som styrka menar Denscombe samt att vi ville ha möjlighet att följa upp frågor. Vi ville ha denna detaljerade information för att erhålla flera aspekter och vinklar från våra respondenter och vi såg inga problem med att vi endast förlitat oss på information från endast fem respondenter, vilket kan innebära problem enligt Denscombe. I och med att implementeringen av IAS/IFRS är relativt nytt och högaktuellt valde vi också intervjuer för att försäkra oss om att informationen kom från insatta och intresserade personer samt gjorde bedömningen att vi kunde erhålla information trots den tidsbrist som respondenterna uttryckte att de hade. Eftersom inga känsliga frågor avsågs att ställa såg vi inte att intervjuer var något problem. Eriksson och Wiedersheim-Paul (1991) menar att ett problem med intervjuer är att det kan vara svårt att ställa känsliga frågor. Intervjuerna vi gjorde var telefonintervjuer då dessa enligt Eriksson och Wiedersheim-Paul går fort att genomföra, har hög svarsfrekvens, har låg kostnad per intervju och forskaren kan följa upp frågor. Nackdelen är att det inte går att ställa alltför komplicerade frågor över telefon. Fler nackdelar med en telefonintervju menar Saunders et al är att någon egentlig personlig kontakt inte möjliggörs, vilket kan vara svårt om förtroende behöver skapas. Det såg vi inte som några problem och därmed inte påverkar studiens pålitlighet. Vi valde telefonintervjuer slutligen också på grund av avståndet till våra respondenter som är placerade på huvudkontor i huvudsak i södra delen av landet.

Intervjuerna, sex stycken, var av semistrukturerad karaktär. Valet av det var att vi ville ha en mer flexibel intervjusituation vilket erhålls med semistrukturerade intervjuer enligt Denscombe (2000). Vi erhöll öppna svar som vi sedan lät

respondenterna utveckla och fullfölja. Genom att vi använde oss av semistrukturerade intervjuer hade vi större möjlighet att korrigera och ändra våra frågor under intervjuernas gång i och med att ny information uppdagades. Vid bokningarna av intervjuerna visste vi inte exakt hur företaget hanterat införandet och IAS/IFRS samt vad det inneburit vilket också medförde att vi var tvungna att anpassa våra frågor under intervjuerna. Genom att vi var pålästa om både standarderna och om företagen möjliggjordes korrekta och givande intervjuer. Det stöd vi hade under intervjuförfarande var en i förväg upprättad intervjuguide vilken återfinns i bilaga 1. Ingen av respondenterna uttryckte behov av att i förväg erhålla denna guide utan nöjde sig med att vi förklarade syftet med intervjun samt informerade vilken typ av frågor som skulle ställas. Intervjuguiden har redigerats efter synpunkter från vår handledare och genom en mognadsprocess. Vår avsikt med frågorna var också att dessa skulle vara av öppen karaktär och inte på förväg riktade mot något håll. Samma intervjuguide användes vid samtliga i förväg planerade intervjuer. Till den sjätte och kompletterande intervjun användes i stort sett samma intervjuguide.

Intervjuerna tog i genomsnitt 30 minuter. Under själva intervjuerna användes ingen bandupptagning utan löpande anteckningar gjordes. Vi trodde att en bandupptagning kunde påverka vissa respondenter på grund av att de kunde känna sig alltför iakttagna. Vi förlitade oss på vårt minne vilket i och för sig kan ha sina nackdelar enligt Denscombe (2000). Enligt honom blir det därmed ingen objektiv upptagning av diskussionen. Vi anser att det inte var något problem i och med att vi var flera som förde anteckningar och skrev ner resultatet av intervjuerna direkt efter intervjuerna. Endast en respondent uttryckte önskemål om att erhålla intervjusammanställningen efter genomförandet, vilket vi också tillgodosåg. Respondenten kontrollerade så att hans svar hade blivit korrekt återgivna och att dessa var tydliga. Inga korrigeringsbehövdes göra.

2.7.1 Intervjusammanställning och intervjuanalys

Efter varje intervju skrev vi ner respondenternas svar på frågorna och övrigt som framkom under intervjuerna. Sammanställningarna blev på flertalet sidor och många gånger i form av en berättande struktur. Efter att alla intervjuer genomförts använde vi oss av något som Kvale (1997) kallar meningskoncentrering. Med meningskoncentrering menar Kvale att de meningar som intervjupersonerna uttryckt formuleras mera koncist. Långa meningar pressas samman i kortare uttalanden, i vilka den väsentliga innebörden av det som sagts omformuleras. Vi fick därmed kortare och koncisare sammanställningar av intervjutexterna.

Efter sammanställningarna av intervjuerna analyserade vi dem. Vi började med att analysera varje intervju som helhet och fick därmed den övergripande strukturen på intervjuerna. Därefter studerade vi varje intervju för sig där sedan varje intervjufråga jämfördes med övriga respondenters svar. Därmed fick vi kompletta analyser av alla intervjuer där dessa sedan jämfördes och ställdes mot varandra. Vi valde att dela upp varje intervjusammanställning i två naturliga delar för att få en bättre överblick. Den första delen beskriver övergången till IAS/IFRS och den andra delen visar effekterna av den nya standarden.

2.8 Nyckeltal

Nyckeltalsanalysen har beräknats utifrån företagens årsredovisningar för år 2004, där uppgifter finns för både med och utan inverkan av IAS/IFRS. Beräkningarna är gjorda enligt Nilsson, Isaksson och Martikainen (2002) och boken Bas Nyckeltal (2003). Beräkningarna är gjorda på koncernnivå för respektive företag.

Korsnäs Skog AB:s nyckeltalsanalys utgick då IAS 41 enligt företaget endast hade en marginell effekt eftersom merparten av skogstillgången såldes under 2004. Skogstillgången såldes till Bergvik Skog AB. SCA:s nyckeltalsanalys utgick också eftersom skogstillgången endast utgjorde cirka 16 % av den totala balansomslutningen vilket medförde att påverkan endast skulle bli marginell. Analysen gjordes därmed på Sveaskog AB och Holmen Skog AB där skogstillgångarna utgjorde cirka 70 % av balansomslutningen samt på Bergvik Skog AB. Motsvarande andel för Bergvik Skog var 93 %. Nyckeltalen som användes var räntabilitet på eget kapital (Re), soliditet, vinst per aktie samt de egenhändigt skapade nyckeltalen skogstillgångsvärde i förhållande till balansomslutningen och värdeförändring av skogstillgången uttryckt i procent och i monetär enhet.

2.9 Metodproblem och studiens tillförlitlighet

Metodproblem uppstår ofta vid användandet av olika undersökningsmetoder. För att undersökningen ska bli trovärdig krävs vidare både validitet och reliabilitet enligt Saunders et al (2003).

2.9.1 Validitet

Med validitet menas ett mätinstruments förmåga att mäta det som avses att mäta, vilket anses vara det viktigaste kravet på ett mätinstrument (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 1991). Winter (1992) delar in validiteten i två delar. Den inre validiteten innebär att mätinstrumentet är konstruerat på ett sådant sätt, att det stämmer överens med den definition av den mätta variabeln som utgås från. Den yttre validiteten innebär att det uppnådda resultatet från mätinstrumentet, stämmer överens med det resultat som fås med hjälp av en annan mätmetod vilken skall mäta detsamma. För att höja validiteten måste rätt respondenter intervjuas, inhämtad data måste vara giltig samt tolkas riktigt enligt Saunders et al (2003).

Respondenterna vi intervjuade hade vi kommit i kontakt med på grund av att de ansågs ha lämplig kunskap för vårt ämnesområde. Eftersom vi också använt rekommendationsurval anser vi att detta har stärkt validiteten ytterligare. Vi har fått uttömmande data som vi har tolkat som därefter tydligt har gett svar på våra frågeställningar. Utifrån intervjuerna har vi även kunnat få data för att dra slutsatser. Därför anser vi att de respondenter vi intervjuat har varit lämpliga för vår studie. Genom att vi använde oss av telefonintervjuer erhöll vi en hög validitet eftersom respondenterna kunde fråga oss angående eventuella ovissheter kring våra frågeställningar. Den data vi inhämtat anser vi vara giltig samt att vi även bedömer att vi tolkat den riktigt. Även uppgifterna till nyckeltalsanalysen anser vi vara valida. Dessa åtgärder anser vi vara motiv till att vår undersökning har hållit en hög validitet.

2.9.2 Reliabilitet

Med reliabilitet menas ett mätinstruments förmåga att ge tillförlitliga och stabila utslag. Med hög reliabilitet menas att mätningar kan upprepas av andra undersökare vid senare tillfällen och ge samma resultat. (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 1991). Mätningarna ska helst inte påverkas av de omständigheter som råkar vara vid intervjun där respondenten till exempel får ledande frågor eller blir störd av yttre faktorer såsom ombyggnation i lokalen. Syftet med att diskutera reliabilitet är för att bedöma om andra forskare kan komma fram till samma resultat (Denscombe, 2000). Det är flera aspekter som kan påverka. Ett problem är intervjuareffekten.

Intervjuareffekten är något Denscombe (2000) uppmärksammar. Han menar att undersökningar visat att människor svarar olika beroende på hur de uppfattar den person som ställer frågorna. Det är enligt honom framförallt kön, ålder och etniska ursprung som inverkar i vilken utsträckning informationen ges och om rätt informationen ges. Det är främst i känsliga frågor och personliga frågor som den personliga identiteten påverkar (ibid.). Vi ställde inga känsliga frågor och därför anser vi att våra personliga identiteter inte nämnvärt har påverkat respondenternas svar, vilket kunde ha skapat en uttalad intervjuareffekt. Vi försökte även hålla en neutral roll och ett aningen passivt tillvägagångssätt för att inte leda in respondenterna på svar som de trodde att vi ville erhålla. Genom den neutrala och passiva rollen undviks en intervjuareffekt hävdar Denscombe.

Ett annat problem som kan påverka reliabiliteten är hur intervjun genomfördes. Eftersom vi använde oss av semistrukturerade intervjuer kan bristen på standardiseringen påverka reliabiliteten i negativ mening enligt Saunders et al (2003). Det är givetvis svårt för någon annan att få exakt samma svar vid en framtida intervju eftersom vi har använt semistrukturerade intervjuer, men vi anser däremot att innebörden inte bör skilja nämnvärt.

Under våra telefonintervjuer försökte vi ställa tydliga frågor för att erhålla tillförlitliga svar och därav använde vi oss av en intervjuguide, se bilaga 1 för att se intervjuguiden i sin helhet. Vi anser att det inte förekommit några yttre störande moment som bidragit till att sänka reliabiliteten på vår undersökning.

Vad gäller nyckeltalsanalysen gjordes beräkningarna utifrån vedertagna principer vilka vi har redovisat i teorikapitlet. Uppgifterna som användes var från årsredovisningarna som är offentliga. Därmed drar vi slutsatsen att nyckeltalsanalysen bör kunna genomföras av någon annan med samma resultat.

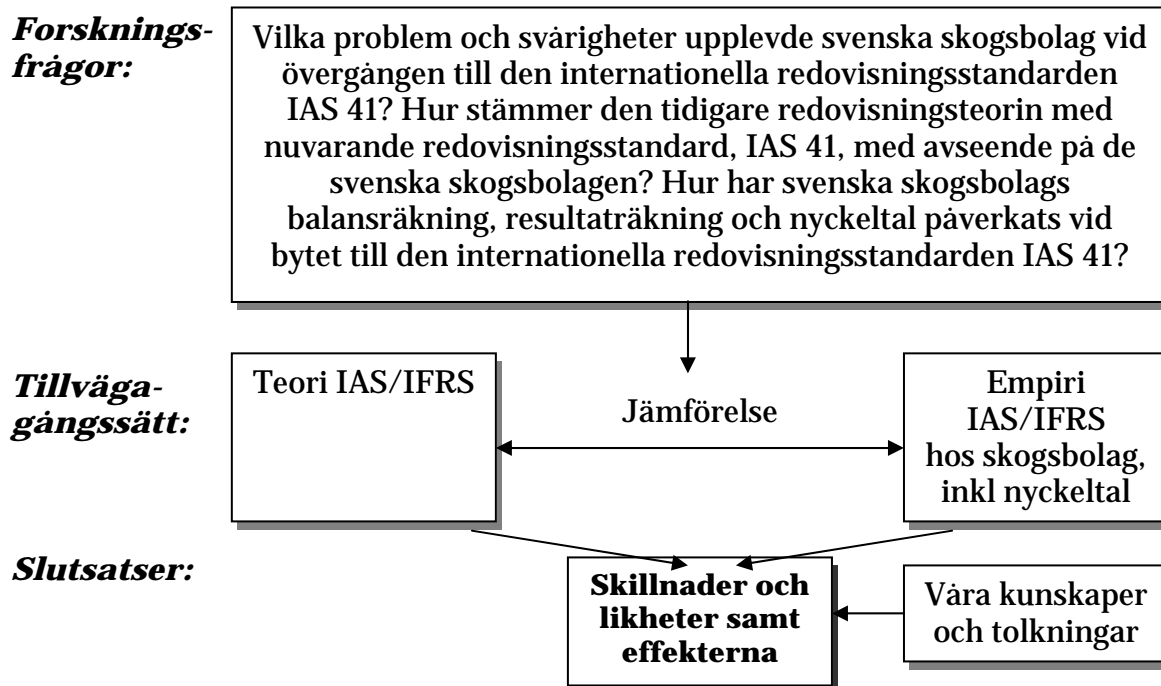
Vi har gjort den samlade bedömningen att vår undersökning erhållit en hög reliabilitet och att motsvarande resultat borde erhållas vid en liknande undersökning vid ett senare tillfälle.

2.10 Analys och tolkning

Syftet med uppsatsen var som bekant att studera vilka svårigheter och eventuella problem införandet medförde för skogsbolagen samt belysa hur den nya redovisningsstandarden var relaterad till nuvarande redovisningsteori. Slutligen ville vi se hur IAS/IFRS påverkade värderingen av skogstillgångarna. Figur 2.1 är tänkt att på ett schematisk sätt vägleda hur vi genomfört denna

METOD

studie. För att kunna göra studien ligger en teoretisk bakgrund om redovisning, redovisningsharmonisering och IAS/IFRS som bas. I empirin beskrivs respondenternas syn på införandet av IAS/IFRS och effekterna av detta. I nyckeltalsanalysen visas några nyckeltal som vi valt att fokusera på. I analysen har vi sedan utifrån empirin, nyckeltalen och teorin dragit slutsatser utifrån våra forskningsfrågor. Våra egna kunskaper och tolkningar har givetvis påverkat analysen vilket symboliseras av en egen ruta i figuren nedan (Figur 2.1).

Figur 2.1 Analysmodell.

3. TEORI

Nationalencyklopedin (2004) definierar teori som en grupp antaganden eller påståenden som förklarar företeelser av något slag och systematiserar vår kunskap om dem. En verksamhet sägs vara teoretisk i motsats till empirisk om den bygger på teori och därför inte enbart konstaterar fakta utan även förklarar givna fakta och eventuellt förutsäger nya. Teori används ofta synonymt med lära för att beteckna ett vetenskapligt väletablerat kunskapssystem. (www.ne.se). I denna del av uppsatsen presenteras teori om bland annat redovisning, tillgängsvärdering, redovisningsharmonisering och den nya standarden IAS/IFRS.

3.1 Redovisningens syfte

Redovisningens syfte är enligt Smith (2000) att förmedla information om företagets ekonomi till olika användare och främst till användare utanför företaget. Mellemvik, Monsen och Olson (1988) beskriver också att redovisningens syfte är att minska osäkerheten i styrningen och att vara ett stöd i företagets beslutsprocess. Mellemvik et al menar också att redovisningen sker i ett principal-agentförhållande där informationen ska vara "true and fair". Utan denna korrekta information kan principalen inte styra agenten. De menar slutligen att redovisningen är ett språk som används för kommunikation mellan företaget och intressenterna. Genom ägarteorin och enhetsteorin har antalet användare begränsats i huvudsak till finansiärer och investerare som användare av informationen. Inställningen till vilka som anses vara användare av redovisningsinformation har förändrats över tiden. Antalet användare har ökat och inkluderar numera bland annat företagsledning, analytiker, journalister, anställda, stat och kommun. Redovisningens mål enligt det amerikanska redovisningsorganet Financial Accounting Standards Boards (FASB) är att för framtiden eliminera osäkerheten genom ett rationellt beslutsfattande. (Falkman, 2000b). Redovisningens information bör därmed ha en del kvalitativa egenskaper enligt både Falkman (2000b) och Nilsson (2002).

3.2 Redovisningens referensram

De finansiella rapporternas syfte är att ge olika intressenter en sammanställd och strukturerad rapport över ett företags finansiella situation och transaktioner (Redovisningsrådet, 2001). För att denna redovisningsinformation ska kunna uppfylla sitt syfte med att ge en god redovisning förutsätter det enligt Falkman (2000b) att vissa kvalitativa egenskaper uppnås. Artsberg (2003) menar att det finns framförallt fyra kvalitativa kriterier i referensramen för redovisningsinformationen i finansiella rapporter. Även Smith (2000) och Falkman (2000b) för ett likartat resonemang om redovisningens kvalitativa egenskaper. Att informationen i finansiella rapporter ska vara **begriplig** kan ses som naturligt enligt Artsberg (2003). Även Smith anser att begriplighet är en självklarhet. Men det förutsätts att en läsare har en viss kunskapsnivå för att tolka redovisningsinformationen och att det inte finns skäl att utelämna komplex information av det skäl att det förutsätter kunskaper och därmed utelämnar sådant som är viktigt för beslutsförandet hävdar Artsberg. Smith menar att viss information kan definieras som obegriplig, men att det kan bero på läsarens förkunskaper. Att den sedan är av **relevans** är viktigt då underlaget kan ligga till grund för beslutsförandet. Därav kan beslut grundas på tidigare

eller nuvarande och framtida bedömningar av inträffade händelser för att bekräfta eller korrigera tidigare beslut anser både Artsberg och Smith. Att denna redovisningsinformation är relevant förutsätter att den är **tillförlitlig**, det vill säga den ska vara objektiv och inte innehålla felaktigheter enligt Falkman. Tillförlitligheten påverkas också av ett neutralitetskrav där informationen inte får ge en medveten styrning av besluten enligt Artsberg. **Jämförbarheten** för företagen ses ur två perspektiv och de är jämförelse mellan företag samt jämförelse över tiden. För jämförelse mellan företag gäller det att det finns enhetliga regler (ibid.). När det gäller jämförelse över tiden menar Falkman och Smith att det är viktigt att använda samma redovisningsmetoder konsekvent över tiden för att kunna göra jämförelser mellan företag. Artsberg åsyftar att det kan uppstå situationer där det måste göras avvägningar mellan de olika kriterierna. Bland annat kan tidsaspekten spela in. Att vänta tills en händelse är tillförlitlig kan göra att den förlorar i relevans. Detta medför även att det uppstår en konflikt mellan försiktighet och att ge en korrekt bild. (Ibid.).

3.3 Redovisningens postulat

Postulaten är redovisningens grundläggande antaganden om redovisningens miljö eller kontext, som kan härledas ur redovisningsteorins definitioner av redovisningens syfte (Nilsson, 2002). Enligt Falkman (2000b) ska det alltid vara möjligt att referera till postulaten. Artsberg (2003) menar att om postulaten råder det mer enighet om än principerna. Falkman och Nilsson menar att det är främst fyra postulat som används. Med **postulater redovisningsenhet** menas att enheten skall vara klart definierat och transaktioner skall registreras och redovisas för den enheten i bokföringen den avser, beskriver Nilsson. Med **postulater redovisningens period** menas att redovisningen delas upp i perioder, eftersom användare av redovisningsinformation vill ha informationen kontinuerligt och uppdelade i perioder. På grund av användarnas krav måste företagen också periodisera inkomster och utgifter som normalt redovisas löpande till intäkter och utgifter. Detta medför med andra ord att ett företags livslängd kan periodiseras. Detta är en konsekvens av **postulater kontinuitet (going concern)** som innebär att ett företag förutsätts ha evigt liv och att ett likvidationsvärde inte är aktuellt. Nettoresultatet blir därmed i termer av intäkter och kostnader. (Falkman, 2000b). **Postulater monetär enhet** är enligt Nilsson (2002) att det i redovisningen finns behov av att kunna ge uttryck för det som mäts. Men det finns problem med det eftersom allt inte går att mäta i pengar och kan ge problem med jämförbarheten om transaktioner inte kan mätas i pengar

3.4 Redovisningsprinciper

De grundläggande redovisningsprinciperna som ligger till grund för företagens redovisning går att finna i Årsredovisningslagen (ÅRL) 2 kap (Artsberg, 2003). Principen rättvisande bild har ingen klart definierat definition, men har sitt ursprung i engelskans "true and fair" (Smith, 2000). "True and fair" har enligt Smith fått en övergripande betydelse i redovisningsdirektiven inom EU genom Storbritanniens inträde i EU. Artsberg betonar att det är viktigt med båda uttrycken, då något kan vara true (sann) utan att vara fair (rättvisande). Därav att uttrycket **rättvisande bild**, som den svenska översättningen är, anses vara en bra tolkning. Vidare får det anses som självklart att redovisningen skall baseras på fakta. Viktiga principer i sammanhanget är objektivitet, verifierbarhet och tillförlitlighet, då fakta som ej baseras på dessa principer kan vara olämpliga

och vilseledande enligt Artsberg. En till princip är **god redovisningssed** vilket har definierats som "en faktiskt förekommande praxis hos en kvalitativt representativ krets av bokföringsskyldiga". Definitionen visar hur företagen traditionellt sett har redovisat och hur de faktiskt redovisar. Ytterligare principer som är grundläggande för redovisningsprofessionen är **fortlevnadsprincipen** som är en av de viktigaste och mest grundläggande principerna som Artsberg beskriver det. Enligt Smith har företagets verksamhet inget tidsbestämt slut utan förväntas i normalfallet ha evigt liv. Det finns även formuleringar om att det kan röra sig om livslängd för tillgångar alternativt kontrakt (ibid.). **Realisationsprincipen** har en central roll inom redovisningen för att avgöra när en intäkt skall tas upp i redovisningen menar Artsberg, Smith och Falkman (2001). Vidare menar Smith att i realisationsprincipen får det göras avvägningar mellan kvalitativa begrepp såsom validitet och verifierbarhet. **Matchningsprincipen** innebär att kostnader och intäkter ska matchas mot varandra under samma tidsperiod enligt Artsberg. **Försiktighetsprincipen** menar Nilsson (2002) är en av de viktigaste principerna som innebär att försiktighet vid värderingar av tillgångar ska göras, vilket bland annat innebär att inte ta ut orealiserade vinster och på så sätt överskatta företagets resultat och ställning. Med **objektivitetsprincipen** menas att informationen ska kunna ligga till grund för bedömningar och att läsaren ska kunna lita på det som står måste tillförlitliga mätmetoder användas vilka mäter det som avses att mäta anser Nilsson. Två eller flera bedömare ska vidare kunna komma fram till samma slutsatser angående redovisningen av ett ekonomiskt fenomen, oavsett vilken personlig förhandsinställning som bedömarna har. Nilsson beskriver också att absolut objektivitet inte existerar.

3.5 Tillgångsdefinition

Tillgångar redovisas i balansräkningen om de kan definieras som en tillgång. Balansräkningen ger inte ett direkt värde på en organisation men skall kunna användas som underlag för beräkningar och därmed är det inte självklart att alla tillgångar skall erkännas i balansräkningen. Balansräkningen kan definieras ur en indirekt eller direkt metod. FASB och IASB definierar tillgångar enligt direktmetoden där betoningen ligger på innehållet i balansräkningen. Uppfylls inte kriterierna för en tillgång skall den kostnadsföras i resultaträkningen. (Falkman, 2000b). Både IASB och Redovisningsrådet har följt FASB definition av en tillgång. Gemensamt för de normgivarna är att det finns tre kriterier uppställda. En organisation skall ha exklusiv **kontroll** över tillgången, dock behöver de ej ha äganderätt, men juridiskt bindande rätt till att använda eller nyttja den är nödvändigt. Om en tillgång är under kontroll har det skett genom en **inträffad händelse**. Med en inträffad händelse är kriteriet att företaget inte kan ta upp det som tillgång redan på planeringsstadiet utan först när det skett ett aktivt handlande. En tillgång förväntas också innebära **framtida ekonomiska fördelar**. Detta innebär inte att tillgången måste värderas vid anskaffningstillfället men att den skall ge ett positivt resultat i framtiden, men däremot inget sagt något om att den måste vara säkerställd. (Artsberg, 2003). Även om företaget har tillgången under kontroll och den har uppkommit av en inträffad händelse samt att den kan ge framtida ekonomiska fördelar, finns ytterligare erkännandekriterier som ska vara uppfyllda för att en tillgång skall kunna erkännas i redovisningen enligt Artsberg, Falkman och Smith (2000). Även om definitionerna är uppfyllda måste den kunna mätas på ett tillförlitligt sätt samt vara av relevans.

3.6 Klassificering av tillgångar

Det finns olika typer av tillgångar. En vanligt förekommande uppdelning av tillgångar är enligt Smith (2000) och Artsberg (2003) i omsättningstillgångar och anläggningstillgångar. Skillnaden i klassificeringen har med likviditeten hos tillgångarna att göra. Ettårsregeln och produktionscykelns längd har länge varit avgörande för klassificeringen. I Sverige har även syftet med tillgången fått en viktigare plats än likvidationstiden. En tillgång klassificeras enligt Årsredovisningslagen 4 kapitlet 1§ ”Med anläggningstillgång förstås tillgång som är avsedd att stadigvarande brukas eller innehas i verksamheten. Med omsättningstillgång förstås annan tillgång”. Så här får avsikten större betydelse än likvidationstiden. Traditionellt sett har uppdelningen enligt Smith (2000) haft syftet att ge borgenärer en möjlighet att bedöma betalningsförmågan genom att koppla omsättningstillgångarna till den kortsiktiga betalningsförmågan. Vidare skiljs anläggningstillgångar i ytterligare tre kategorier immateriella, materiella och finansiella. (Artsberg, 2003).

3.7 Värdering av tillgångar

Enligt Artsberg (2003) har synen på balansräkningen varit olika över tiden, den kan ses ur ett förmögenhetsbalans eller ett resultatutredningsbalans perspektiv. Redovisningen kan därmed vara antingen balans- eller resultatriktad. I den balansinriktade redovisningen värderas tillgångar och skulder till marknadsvärden. Redovisningen baseras mer på vilka tillgångar och skulder som innehas enligt Falkman (2000a). Forskaren beskriver att när den balansorienterade redovisningen tidigare rådde var problemet att det inte var självklart vad något var värt. Redovisningen innebar värderingsproblem. Flexibiliteten och osäkerheten i den balansorienterade redovisningen är hög eftersom tillgångarna värderas eller omvärderas vid respektive redovisningstillfälle. Den största fördelen med denna redovisning var och är dess validitet och dess största nackdel var och är den flexibilitet som uppstår till följd av marknadsvärderingen. Den amerikanska börskraschen 1929 innebar att den balansorienterade redovisningen visade brister och fokus hamnade därefter på intäkter, kostnader och resultat vilket kallas resultatorienterad redovisning. (Ibid.). Den resultatriktade redovisningen är transaktionsinriktad och tillgången värderas där till transaktionernas historiska värden. (Falkman, 2001). Det används idag ett flertal olika metoder för värdering de mest aktuella är återanskaffningsvärde, utförsäljningsvärde, nettoförsäljningsvärde, anskaffningsvärde och nuvärde. Gemensamt för de tre första är att de bygger på aktuella värden och bestäms vid bokslutstidpunkten. Anskaffningsvärde är ett historiskt mått och i redovisningen har normalt anläggningstillgångar värderats till det, med justeringar för upp- och nerskrivningar. (Smith, 2000). Nuvärde bedöms med hänsyn till framtida förväntningar och kan diskonteras. Ett ytterligare värde för värdering är verkligt värde (fair value) som även benämns som marknadsvärde. FASB har indikerat vilken värderingsmetod som är mest lämplig och de förespråkar diskonterade nuvärden av inbetalningsöverskott eller approximativt marknadsvärden. FASB:s rekommendationer ger därmed en mer balansinriktad redovisning. (Ibid.).

3.8 Harmonisering på redovisningsområdet

Den största drivkraften till harmonisering av redovisningen internationellt och inom EU är den ökade globaliseringen inom kapitalmarknaden. Höga krav ställs på finansiell information och att denna är jämförbar mellan olika företag inom olika länder. (Thorell, 2004).

International Accounting Standard Boards (IASB) är en privat organisation som arbetar för att harmonisera och förbättra världens redovisning genom framtagande av nya internationella redovisningsstandarder. Den ursprungliga tanken bakom skapandet av IASB var att utgöra en motvikt till det amerikanska inflytandet. IASB:s uppdrag är nu att verka för en internationell harmonisering av de redovisningsprinciper som används i olika länder världen över (Föreningen Auktoriserade revisorer, 2005). IASB bytte namn från International Accounting Standard Committee (IASC) 2001 i och med att de omorganiserade sig. IASC hade omkring 150 medlemmar (revisorsföreningar) i över 100 länder (Artsberg, 2003). Nu är det i huvudsak västländerna som är dominerande i IASB och styrelsen består av fjorton medlemmar från nio länder. Dessa nio länder omfattar de anglosaxiska länderna samt Tyskland, Frankrike och Japan. Redovisningsrådet utgår i sin normgivning från IASB:s lösningar. IASB i sin tur är mycket influerad av FASB, som är den amerikanska normgivaren på redovisningsområdet. (Artsberg, 2003). EU har också bidragit med initiativ till ökad harmonisering inte bara inom EU utan även med företag utanför EU (Thorell, 2004).

3.9 Införande av International Financial Reporting Standards (IFRS) i EU

För att nå målet med redovisningsharmoniseringen har IASB tagit fram International Financial Reporting Standards (IFRS) som på svenska betyder internationella redovisningsstandarder. IASB vill med redovisningsprinciperna skapa en integrerad kapitalmarknad. EU har också bidragit till redovisningsharmoniseringen. Den 7 juni 2002 antog EU:s ministerråd den så kallade IAS 2005-förordningen och den 6 april 2004 antog Europeiska Gemenskapernas kommission Europaparlamentets och rådets förordning av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder. (Ernst & Young, 2004). Med internationella redovisningsstandarder avses IFRS och de tidigare International Accounting Standards (IAS) med tillhörande tolkningar från International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC) och tidigare Standing Interpretations Committee (SIC). (Föreningen Auktoriserade revisorer, 2005).

EU:s beslut om redovisningsharmonisering innebär förändringar för företagen. Från och med den 1 januari 2005 ska alla noterade bolag inom EU:s medlemsländer upprätta sin koncernredovisning enligt IAS/IFRS. I och med Sveriges inträde i EU förpliktade vi oss, genom undertecknandet av ett EEC-avtal, att anpassa vår lagstiftning i enighet med direktiven som ges av EU. (Ernst & Young, 2004). EEC står för European Economic Community vilket är Europeiska ekonomiska gemenskapen. IASB har också beslutat att alla IAS normer gäller tills vidare ända tills de omarbetar den till en IFRS norm. Innan byte av en IAS mot IFRS gör IASB en grundlig översyn av regeln. (Thorell, 2004). Förordningen gäller enligt Axelman et al (2004) inte enbart företag vars

aktier är noterade på börsen eller andra kapitalmarknader utan också för företag som har andra värdepapper för sin finansiering noterade. Medlemsstaterna får besluta om förordningen även skall gälla andra bolag, exempelvis dotterbolagen, och även om årsredovisningar för enskilda bolag skall inkluderas. Medlemsstaterna kan även kräva att noterade och onoterade företag i årsredovisningen redovisar enligt IAS/IFRS på bolagsnivå. (Thorell, 2004). Syftet med att införa IAS/IFRS i redovisningen var att alla noterade företag inom unionen ska redovisa med enhetliga regler. Standarden tillgodoser därmed den internationella kapitalmarknadens behov och gör det möjligt att jämföra företag och länder med varandra. Standarden syftar även till att öka möjligheten att få utländska finansiärer till företagen. (Ernst & Young, 2004). Förutom IAS/IFRS skall de noterade bolagen vid upprättande av koncernredovisningar tillämpa vissa bestämmelser i årsredovisningslagen (Föreningen Auktoriserade revisorer, 2005).

De svenska normerna och normgivarnas roll påverkas också. Redovisningsrådet är ett svenskt organ vars rekommendationer från och med januari 2005 inte gäller för noterade bolag i Sverige (Thorell, 2004). Redovisningsrådets rekommendationer RR 1 - RR 29 blir inte tillämpliga för de nämnda företagens koncernredovisningar (Föreningen Auktoriserade revisorer, 2005). Redovisningsrådets regler kommer att finnas kvar under några år som vägledning för företagen och de kommer också att ge ut specifika svenska regler för de företag som tillämpar IAS/IFRS. (Thorell, 2004). De specifika reglerna kan exempelvis vara RR 30 som innehåller kompletterande normgivning avseende nämnda lagbestämmelser (Föreningen Auktoriserade revisorer, 2005).

3.9.1 Innehållet i IFRS

IFRS innehåller för närvarande fem standarder (IFRS 1 – IFRS 5). Löpande konverteras IAS till IFRS av normgivaren IASB. Den standard som har betydelse för vår studie är IFRS 1 (First time adoption of international reporting system). IFRS 1 innehåller särskilda regler för hur övergången till IFRS ska göras. Standarden reglerar hur företagen ska gå till väga när de gör sin första koncernredovisning enligt de nya EU-reglerna. Standarden är generell och gäller alla företag som någon gång någonstans i världen ska upprätta en redovisning i överensstämmelse med IFRS för första gången. (Axelman et al, 2004). Syftet med IFRS 1 är att säkerhetsställa att den första finansiella rapporten som företaget ger enligt IFRS och även företagets delårsrapporter som följer dessa finansiella rapporter:

- är transparent för alla användare och jämförbar över alla perioder
- utgör en lämplig startgrund för införandet av den nya redovisningen enligt IFRS
- kan upprättas till en kostnad som inte överstiger nyttan. (EU:s officiella tidning, 2004).

För att underlätta övergången till internationella redovisningsstandarder beslutade IASB att IFRS 1 ersätter SIC nummer 8 "First-Time Application of IAS" (Rundfelt, 2003). SIC är den tidigare akutgruppen som nu kallas för IFRIC och är till för att tolka olika frågor inom redovisningen. Akutgruppen gav tidigare ut normerna som också benämndes SIC. (Thorell, 2004).

IFRS 1 ställer krav på öppningsbalans från den 1 januari 2004 för företagen

som tillämpar IFRS från och med 1 januari 2005. Detta innebär att företaget ska visa dubbel redovisning enligt IFRS och traditionell redovisning redan från 1 januari 2004. Redovisningen enligt IFRS standarder finns med för att ha ett jämförelseår. Det finns dock en del undantag till denna regel. Företagen behöver inte redovisa jämförelsesiffror enligt IAS 32, IAS 39 och IFRS 4. (Axelman et al, 2004).

Den huvudregel som finns är att alla IFRS som gäller för 2005 ska tillämpas retroaktivt. De övergångsregler som finns i respektive standard är inte tillämpliga. Alla tillgångar och skulder i balansräkningen skall redovisas enligt IFRS regler. Det innebär att företagen följer IFRS standarder vad som anses som tillgång respektive skuld och hur dessa ska värderas. Företag kan därmed få omvärdera tillgångar som tidigare värderats på ett visst sätt och nu ska värderas enligt nya IFRS-standarder. Nya regler såsom IAS 39 som handlar om finansiella instrument kan komma att ge problem för företagen och förändringar i balansräkningen. (Axelman et al, 2004).

IFRS 1 innehåller en del undantag från huvudregeln att den ska tillämpas retroaktivt för de regler som gäller vid övergången 2005. På områden som inte berörs av undantagen gäller retroaktiv tillämpning. Med retroaktiv tillämpning menas att företag som tidigare tagit in fakta i sin balansräkning inte får ta upp det i öppningsbalansräkningen om det inte uppfyller kraven för IFRS. Däremot kan det vara så att företag som tidigare inte tagit upp vissa fakta i balansräkning nu måste ta upp dessa enligt IFRS. Värdet på tillgångar och skulder kan också komma att skilja från öppningsbalansen och det som tidigare redovisats. Den skillnad som uppstår kommer inte att redovisas i resultaträkningen under öppningsbalansräkningen utan endast som jämförelse mot eget kapital på vad som vissa undantag är frivilliga och andra är tvingande vilket betyder att det förbjuder företagen att retroaktivt tillämpa IFRS som gäller 2005. (Axelman et al, 2004).

IFRS 1 innehåller alltså en rad undantag från huvudregeln såsom frivilliga undantag och tvingande undantag. (Axelman et al, 2004).

Frivilliga undantag

Det finns nio frivilliga undantag enligt Axelman et al (2004):

1. Koncernredovisningen. Detta innebär att företag vid övergången till IFRS kan behålla klassificering enligt GAAP (Generally Accepted Accounting Principles).
2. Materiella och immateriella anläggningstillgångars anskaffningsvärde. Verkligt värde kan användas som ett alternativ till anskaffningsvärdet vid övergången till IFRS.
3. Ersättningar till anställda. Företagen får redovisa pensionsskulden till det aktuella värdet.
4. Ackumulerade omräkningsdifferenser. Omräkningsdifferenser som är hänförliga till utländska dotterföretag får nollställas vid övergången till IFRS.

5. Sammansatta finansiella instrument. Det innebär att företaget inte behöver dela upp i en skuld respektive eget kapitalandel om de inte är utestående 2005.
6. Tillgångar och skulder i dotterföretag, intresseföretag och joint ventures. Innebär att dessa vid en framtida senare övergång till IFRS får göra det med utgångspunkt för tidpunkten då moderföretaget gick över till IFRS.
7. Designering¹ av finansiella tillgångar och skulder. Undantaget innebär att företag får designera dessa vid övergången till IFRS istället för att de skulle redovisats för första gången.
8. Aktierelaterade ersättningar. Innebär att en förstagångstillämpare endast behöver tillämpa IFRS 2 för ersättningsplaner som fortfarande inte är lösta den 1 januari 2005.
9. Försäkringsavtal. Innebär att förstagångstillämpare tillämpar reglerna från 2005. (Axelman et al 2004).

Tvingande undantag

Det finns även fyra tvingande undantag enligt Axelman et al (2004):

1. Finansiella tillgångar och skulder som tagits bort ur balansräkningen ska inte tas med i redovisningen om det inte avser SPE-företag.
2. Säkringsredovisning får inte tillämpas retroaktivt av en förstagångstillämpare.
3. Uppskattningar och bedömningar ska inte ändras till följd av information om det faktiska utfallet finns tillgänglig vid upprättandet av öppningsbalansen.
4. Anläggningstillgångar till försäljning och avveckling av verksamheter redovisas som sådana. Företagen redovisar dem framåtriktade från och med 1 april 2004 och inte i öppningsbalansen. (Axelman et al, 2004).

3.9.2 Internationell Accounting Standards 41 (IAS 41)

IAS 41 har ännu inte konverterats till IFRS men gäller för de noterade bolagen i enighet med EU:s regler. Denna standard fastställdes i december 2000 av IASC styrelse. Standarden gäller för finansiella rapporter beträffande perioder som börjar 1 januari 2003 eller senare för redovisning av biologiska tillgångar och jordbruksproduktion. (EU:s officiella tidning, 13/10 2003). IAS 41 har ingen tidigare motsvarighet i Sverige då värderingen i IAS 41 sker genom verkliga värden (Thorell, 2004).

IAS 41 anger principer för redovisning och utformning av finansiella rapporter och upplysningar rörande skogs- och jordbruk. Skogs- och jordbruk klassas som företagets biologiska tillgångar (biologiska omvandlingar av levande djur och växter) för försäljning till skogs- och jordbruksprodukter eller till nya biologiska

¹ Designera betyder att utse, utnämna, bestämma och utpeka.

tillgångar. IAS 41 anger hur biologiska tillgångar ska redovisas under växtperioden, nedbrytning, produktion, avel och skörd. Dessa ska vid varje bokslut värderas till verkligt värde efter avdrag av de uppskattade försäljningskostnaderna från det att de biologiska tillgångarna redovisats första gången till dess att de skördas förutom i de fall då företaget ej kan redovisa till ett verkligt värde på ett säkert sätt vid första gångens redovisning. IAS 41 tar inte med förädlingen av råvaran efter skörd. Med det menas att skog redovisas som timmer och inte som virke, får redovisas som ull och inte som garn eller mattor, som är själva förädlingen av den biologiska tillgången. (EU:s officiella tidning, 13/10 2003).

Kan inte de biologiska tillgångarna redovisas till verkligt värde på ett tillförlitligt sätt ska företagen använda sig av anskaffningsvärdet i redovisningen efter eventuell ackumulerad avskrivning eller nedskrivning. (EU:s officiella tidning, 13/10 2003).

Förändringen av det verkliga värdet i redovisningen skall ingå i periodens nettoresultat vilket betyder att de ekonomiska fördelarna för skogs- och jordbruk förändras med tanke på det aktuella värdet för den biologiska tillgången. Enligt transaktionsredovisningsprincipen, där företaget endast redovisar när det säljer eller skördar sin tillgång, kan det ha haft sin skog i 30 år innan avverkning sker och på så sätt realiserar det ändrade värde på tillgången. Redovisar företaget enligt verkligt värde måste de löpande uppdatera värdet på skogen eller biologiska tillgången till det verkliga värde som råder från det att de inskaffar tillgången tills att de avverkar den. (EU:s officiella tidning, 17/4 2003).

Ett företag ska redovisa en biologisk tillgång eller jord- och skogsbruk när företaget har kontroll över tillgången som en följd av inträffande händelser, eller att det är sannolikt att de framtida ekonomiska fördelar som är förknippade med tillgången kommer att komma företaget till del samt tillgångens verkliga värde eller anskaffningsvärde kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. (EU:s officiella tidning, 17/4 2003).

Det bästa sättet att få det verkliga värdet på den biologiska tillgången är att värdera till marknadspris som kan beskrivas som det rådande priset för varan på marknaden eller när en villig köpare och en villig säljare genomför en transaktion. Det noterade priset på varan utgör det mest tillförlitliga värdet på tillgången om det kan bestämmas genom en aktiv marknad. Använder företaget flera aktiva marknader ska de värdera efter priset på den mest relevanta marknaden eller till den marknad som ska utnyttjas. Finns det inte någon aktiv marknad att blicka tillbaka på för att få ett tillförlitligt marknadspris använder sig företagen av det senaste marknadspriset om det inte skett någon väsentlig förändring. Företagen kan också använda sig av marknadspriser för liknande tillgångar med justeringar som åter speglar skillnader, eller jämförelseindex som pris för hektar, ton eller liknande. (EU:s officiella tidning, 17/4 2003).

Saknas marknadspriser för tillgången kan företaget använda sig av nuvärdet av förväntade nettobetalingar från tillgången, diskonterade med en aktuell marknadsbestämd räntesats före skatt för att fastställa det verkliga värdet. (EU:s officiella tidning, 17/4 2003).

3.9.3 Effekter av IAS/IFRS

Övergången till IAS/IFRS kommer att innebära ekonomiska konsekvenser för företagen och för den externa och interna redovisningen. (Ernst & Young, 2004). De nya reglerna vad gäller värdering av anläggningstillgångar är en post där IAS/IFRS enligt Malmqvist (2005) får ett stort genomslag. Skog ska alltid marknadsvärderas, medan fastighetsbolag väljer själv om dem vill ta upp fastigheterna till anskaffningsvärdet eller marknadsvärdet. Malmqvist menar att IAS/IFRS gör att bolagens verkliga värde blir mer synliga även om det innebär en fara att jämföra vinster som inte är realiserade. (Malmqvist, 2005). De nya reglerna kommer också enligt Malmqvist innebära synliga effekter i börsbolagens resultat. IAS/IFRS får därmed en direkt kursdrivande effekt eftersom resultatet ser ut att öka enligt Malmqvist. Enligt Roine (2005) som arbetar på Pörssisäätiö, den finska börsstiftelsen, medför förändringarna i princip ingen förändring i bolagets värde och inte heller på aktiens börskurs, såvida inte den öppnare informationen får placerarna att ändra sin uppfattning om bolagets lönsamhet och ekonomiska ställning. Enligt henne var effekten liten på börskurserna för de finska bolagen som övergick till IAS/IFRS innan utgången av 2004. Roine menar slutligen att balansräkningen får en allt viktigare roll i bokslutet efter införandet av de nya normerna i IAS/IFRS samt tolkningarna av dessa.

3.9.4 Sammanfattning av skillnad mellan tidigare och nyare standarder

Den största skillnaden i hur det tidigare redovisats och hur företagen redovisar i enlighet med IAS 41 är att redovisningen nu måste ske till nuvärdet/marknadsvärdet. Vi har alltså gått mot en balansorienterad redovisning till skillnad mot den tidigare som var resultatorienterad. I den resultatorienterade värderades anläggningstillgångar, som redan beskrivits, till anskaffningsvärde med justeringar för upp- och nerskrivningar. Nu är det passé för de noterade skogsbolagen där nuvärdet används vid värderingen.

3.10 Nyckeltal

Övergången till IAS/IFRS får betydelse för börsnoterade företag i Sverige och med detta kommer också värdering av företagen att påverkas. Sveriges Finansanalytikers Förening (SFF) är den förening som sätter rekommendationer för nyckeltalsberäkningar (Sveriges Finansanalytikers Förening, 2003). Nilsson (2002) beskriver SFF som en privat sammanslutning som under de senaste åren utgett en del rekommendationer för utformningen av årsredovisningarnas utformning av betydelse för hur räkenskapsanalyser ska göras. Sveriges Finansanalytikers Förening beskriver att föreningen är under expansion och har för tillfället drygt 2000 medlemmar inom finans- och kreditanalytikerkerären. SFF:s rekommendationer kompletterar vissa områden som Redovisningsrådet och Bokföringsnämnden inte behandlar. SFF ger rekommendationer som främst rör områden som behandlar nyckeltalsberäkningar och detta har fått stor betydelse för enhetlighet och jämförbarhet mellan börsföretagens årsredovisningar. SFF har också gett ut sammanställningar och modeller för företagsvärdering. SFF har det senaste året diskuterat hur de nya reglerna kommer att påverka företagsvärderingen i Sverige. De största posterna som påverkas är hantering av goodwill och den ändrade värderingen till marknadsvärdering för tillgångar. (Sveriges

Finansanalytikers Förening, 2003). Det finns några direktiv om hur informationen ska lämnas.

I not till nyckeltalet bör det redovisas om företaget använt sig av nedskrivningar, värderingsförändringar och om orealiserade värden på fastigheter ingår i eget kapital enligt hantering av goodwill. I noter bör även information om den ändrade värderingen till marknadsvärdering för tillgångar visas. (Sveriges Finansanalytikers Förening, 2003). I noterna bör vidare posterna som visar värdeförändringar delas upp i realiserade och orealiserade värdeförändringar så att intressenterna själv kan göra egna beräkningar på avkastningen.

Smith (1997) beskriver hur nyckeltal, som är framräknade för ett företag, kan visa vad som finansiellt har hänt under en viss period. Det finns många olika nyckeltal vilka kan vara både finansiella eller ickefinansiella nyckeltal. Finansiella nyckeltal beskrivs i boken *Bas Nyckeltal (2003)*. Nyckeltalen kan vara ett bra sätt att identifiera, beskriva och analysera förändringar i ett företags ekonomiska förhållanden samt för att jämföra företag över tiden och jämföra företaget med andra företag inom samma bransch. Nyckeltal är ett relationstal eller ett mått som visar relationen mellan flera olika siffror. Dessa siffror kan användas för målstyrning eller i företagets planering och är ett bra hjälpmedel för företag att se den finansiella ställning som råder inom företaget och även för olika utomstående intressenters läsning såsom analytiker och aktieägare. Det kan dock enligt Engström (1996) finnas en del missvisande faktorer med att jämföra mellan olika företag eftersom företaget exempelvis kan leasa eller äga sina maskiner vilket får konsekvenser för nyckeltalen. Vi har valt att fokusera på fem nyckeltal. De fem nyckeltalen är räntabilitet på eget kapital, soliditet, vinst kr/aktie, skogstillgångsvärde i förhållande till balansomslutning samt värdeförändring av skogstillgång uttryckt i procent och monetär enhet

3.10.1 Räntabilitet på eget kapital (Re)

Lönsamheten mäts på många olika sätt. Det mest generella måttet på lönsamhet är räntabilitet på eget kapital (Re) skriver Nilsson et al (2002). Formeln för nyckeltalet är:

$\frac{\text{Nettoresultat}}{\text{Justerat eget kapital}} * 100$	Med justerat eget kapital menas eget kapital + minoritetsintressen + 0,72 * obeskattade reserver
---	--

Figur 3.1 Räntabilitet på eget kapital.

Re är ett av det mest centrala måtten i större företag och belyser det sammantagna resultatet av årets verksamhet i förhållande till egna kapitalet. Re visar hur det egna kapitalet förräntas under året och kan grovt jämföras för investeringar som bankränta. Eftersom det anses som en risk att investera i ett företag bör Re klart överstiga bankräntan för att det ska vara värt investeringen. Re kan också ses som ett mått på lönsamheten under perioden ur ägarnas synvinkel. (Bas Nyckeltal, 2003).

3.10.2 Soliditet

Soliditeten mäter företagets finansiella balans. Soliditeten är justerat eget kapital i procent till balansomslutningen och räknas ut genom formeln:

$\frac{\text{Justerat eget kapital}}{\text{Totalt kapital}}$	Med justerat eget kapital menas eget kapital + minoritetsintressen + 0,72 * obeskattade reserver
--	--

Figur 3.2 Soliditet.

Hur hög en soliditet bör vara kan skilja sig mycket mellan olika branscher, men ju högre risk branschen är i desto högre soliditet krävs menar Nilsson et al (2002). Thomasson, Arvidsson, Lindqvist, Larsson och Rohlin (2002) understryker detta och tillägger att det vid dåliga år först är det egna kapitalet som minskas och har företaget då ett stort eget kapital klarar företaget sig längre vid nedgångar. Smith (1997) har samma åsikt och menar om företaget har förluster under en period och de kan relatera det till sysselsatt kapital eller totalt kapital kan soliditeten också ses som ett mått hur länge verksamheten kan fortsätta innan nettotillgångarna är förbrukade. Soliditeten kan sägas uttrycka hur företagets totala tillgångar finansieras av eget kapital. Ju sämre soliditeten är desto större beroende av främmande kapital är företaget.

3.10.3 Vinst kr/aktie

Detta nyckeltal visar genomsnittlig vinst i kronor per aktie (Olsson & Skärvad, 2000).

$\frac{\text{Nettoresultat} + \text{återläggning av räntekostnad}}{\text{Antal aktier efter full utspädning}}$	Med återläggning av räntekostnad avses skatt efter optionslån och konverteringslån
--	--

Figur 3.3 Vinst kr/aktie.

3.10.4 Egna nyckeltal

Vi har skapat två egna nyckeltal. Dessa är skogstillgångsvärde i förhållande till balansomslutning och värdeförändring av skogstillgång uttryckt i procent och monetär enhet. Skogstillgångsvärde i förhållande till balansomslutning ska ge en bild av hur stor del av företagets tillgångar som skogstillgången utgör. Nyckeltalet räknas ut genom att dividera värdet på skogstillgången med totala tillgångar:

$\frac{\text{Värde skogstillgång}}{\text{Totala tillgångar}}$

Figur 3.4 Skogstillgångsvärde i förhållande till balansomslutning.

TEORI

Värdet förändringen av skogstillgångarna räknas ut genom att subtrahera värdet med och utan IAS 41, både i monetära enheter och i procent:

Skogstillgång enligt gamla redovisningen – Skogstillgång enligt IAS 41

Figur 3.5 Värdet förändring av skogstillgångarna.

4. EMPIRI

En empirisk studie är enligt Nationalencyklopedin (2004) grundad på erfarenhet. En verksamhet sägs vara empirisk när den inte är underbyggd av teoretiska överväganden utan endast bygger på erfarenhet. Numera är det vanligt att beteckna en vetenskap som empirisk för att framhålla att den väsentligen bygger på iakttagelser av verkligheten och därför konstaterar verkligheten och inte bara förklarar den. (www.ne.se). I denna del sammanfattas den information som vi erhållit vid intervjuerna.

4.1 Intervju med Gunnar Lindh på Holmen Skog AB

Holmen AB:s produkter har skoglig råvara som gemensam nämnare. Virket skördas dels i deras egen skog och dels köps det från andra skogsägare i Sverige eller utomlands. Dominerande marknad är Europa och koncernen omsätter årligen cirka 16 miljarder kronor. Antalet anställda är cirka 4 900. Holmen Skog AB sköter koncernens skogar som omfattar en miljon hektar. Avverkningen i dem gör att Holmen är självförsörjande på virke till cirka hälften. Motsvarande tal för el är cirka 33 % tack vare produktion vid hel- och delägda vattenkraftverk samt mottrycksproduktion vid egna industrier. (www.holmenskog.com)

Vi har intervjuat Gunnar Lindh som är Ekonomichef på Holmen Skog AB. Här ges hans syn på övergången till IAS/IFRS och dess effekter.

4.1.1 Övergången till IAS/IFRS

Övergången till IAS/IFRS skedde med hjälp av ett projekt som startade 2002. Projektet har pågått tills införandet av standarden i januari 2005. De berörda inom Holmen Skog har också enligt Lindh läst på inom ämnet för att på det sättet sätta sig in i frågorna. Holmen har även använt sig av interna och externa revisorer som kommit på besök och utrett eventuella problem och frågor. Lindh anser inte att övergången har inneburit några problem utan att det mest har varit ett tidskrävande arbete. Det som var mest komplicerat var att räkna ut värdet på träden, vilket var nytt. Holmen har konstruerat en egen modell för uträkningen av värdet. För att räkna ut diskonteringsräntan som används i modellen använder de sig av WACC där de har en realränta på cirka 2 % och en riskpremie och en avkastning för ägare vilket blir 6,25 %. De tidigare beräkningarna som företaget använde är därmed inte längre aktuella. Lindh berättade att Holmen nu gör noggranna beräkningar av skogens värde 10-15 år framåt i tiden och därefter "drar" ut det med upp till 100 år. Varje kvartal görs nya beräkningar av marknadsvärdet.

De problem som främst framkommit är de som påverkar skogsfolket, som Lindh kallar personalen som bland annat är ute på fältet och värderar skogen. Ekonomifunktionen har en relativt god kontroll på IAS 41 medan skogsfolket ännu inte vant sig vid den nya beräkningsmodellen. Ekonomer förstår enligt Lindh förändringarna av resultatet medan de ännu inte hunnit förmedla innebörden till skogsfolket. Det blir nästa process. Tänket måste enligt Lindh förankras hos skogsfolket. Företaget måste även iaktta försiktighet vid beräkningarna så att de inte över- eller undervärderar skogstillgången. Det är därmed viktigt att rätt parametrar används i modellen så att inte värdet "blåses upp", som Lindh beskrev det.

4.1.2 Effekter av IAS 41

Lindh anser att IAS 41 är positivt i och med att den tidigare balansräkningen inte speglar värdet på de växande träden, vilket den nya metoden gör. Det har medfört att företaget har mer fokus på den egna skogen och dess värde samt att "tänket" blir mer långsiktigt. Fler fördelar är att de i företaget tydligt ser hur de hanterar deras egen skog och utnyttjar det kapital som finns på rätt sätt. Det syns enligt Lindh tydligt om de tar ut för mycket skog i kassflödet vilket gör att värdet på kvarvarande skog sjunker. De tidigare modellerna som räknade ut hur mycket skog de kunde ta ut gäller därmed inte nu. Den nya beräkningen ger en rättvisare bild av skogstillgången. Lindh avslutar med att berätta att med IAS 41 kan de lättare följa verksamheten.

4.2 Intervju med Kristina Anderson och Patrik Jonsson på SCA AB

Svenska Cellulosa Aktiebolaget (SCA) grundades 1929 som ett holdingbolag för ett tiotal skogsbolag som producerade sågat virke och pappersmassa i norra Sverige. Hela SCA-koncernen har idag cirka 53 000 anställda i ett 50-tal länder. Nettoomsättningen 2004 uppgick till 90 miljarder kronor (cirka 9,9 miljarder euro). Affärsområdet Skogsindustriprodukter tillverkar tryckpapper, massa, sågade trävaror samt virke. Skogsindustriprodukter svarar för koncernens skogsförvaltning, virkesanskaffning och transportorganisation. SCA äger cirka 2 miljoner hektar produktiv skogsmark och bedriver sågverksrörelse. (www.sca.se).

Vi har intervjuat Kristina Anderson som är Koncernredovisningschef samt Patrik Jonsson som är Koncernredovisningsekonom på SCA AB. Vi börjar med att återge vad som framkom i intervjun med Anderson och sedan vad Jonsson hade för erfarenheter av IAS/IFRS.

4.2.1 Andersons beskrivning av övergången till IAS/IFRS

Anderson berättar att planeringen för övergången började när beslutet togs i juli 2002. När det bara skulle vara ett jämförelseår slog de sedan av på takten. Det har under införandet haft internutbildning och det var mest på grund av att informera de anställda att de redan har kunskapen om IAS/IFRS eftersom Redovisningsrådet redan harmoniserat rekommendationerna. Det var endast IAS41 som var nytt för SCA.

SCA upplevde inga större problem vid övergången då Redovisningsrådet har översatt IFRS-reglerna. Därför var det relativt enkelt att arbeta med standarden i Sverige. SCA behövde heller inte implementera några nya redovisningssystem, rapporter eller modeller utan lade endast till några nya konton i redovisningen.

4.2.2 Andersons beskrivning av effekterna av IAS 41

IAS 41 har haft en påverkan för SCA, men däremot inte alltför stor. Nyckeltalen har påverkats och blivit högre, men det ser Anderson inga problem med i och med att de måste jämföra med högre tal eftersom alla är medvetna om att det skett förändringar och att det bidragit till högre värden. Det går enligt Anderson ej att jämföra nyckeltal över åren utan endast jämföra nyckeltalen ifall dessa

räknas om för tidigare år. Det är som bekant inte bara IFRS som påverkar nyckeltalen utan mycket i företagets omgivning berättar Anderson.

Anderson beskriver att IAS 41 också kan ge orealiserade vinster vilket kan vara en fara om företaget inte är medveten om det. Hon valde att inte gå vidare med tankegångarna utan höll sig på en mer generell nivå. Anderson anser att om de är medveten om de orealiserade vinsterna blir det inget större problem med dem.

Nackdelen med IAS 41 är, menar Anderson, den osäkerhet som finns med marknadsvärderingen eftersom det inte finns ett pris på stora skogstillgångar. Det är ingen som köper eller säljer så stora skogstillgångar vilket gör det svårt att få någon prispreferens. Det de gör är att räkna fram ett marknadsvärde genom avkastningskrav, ränta med mera.

Anderson ser möjligheter i framtiden med tanke på att IFRS medför en enhetlig redovisning vilket gör det lätt att jämföra dotterbolag i olika delar av världen och att de inte behöver prata "Swedish gap", som hon uttryckte det. Nackdelarna med IAS 41 är mer av psykologisk natur och det behövs bara lite tid att komma in i det hela. Det krävs bara tid och kraft för att klara av den nya redovisningen.

För stora skogsbolag med jämn avverkning, till exempel SCA, så har IAS 41 inte gett någon större skillnad och de märker inte av marknadsvärderingen i någon större utsträckning. IAS 41 kan dock ge en mer rättvisande bild av värdet på en skog som är inköpt och värderad på 20 talet än tidigare. Men om det är mer begripligt är svårt att säga på grund av värderingsmetoderna enligt Anderson.

4.2.3 Jonssons beskrivning av övergången till IAS/IFRS

När det gäller anpassning till IAS/IFRS är det ingen större skillnad eftersom SCA:s olika dotterbolag har samma redovisning som tidigare. Först på koncernredovisningsnivå görs en justering av IAS 41. SCA har inte haft någon speciell utbildning för övergången men har haft kontakt med revisorer och konsulter. Endast tio stycken av de som tjänstgör i Sundsvall är inblandade i arbetet med standarden. För företaget har det inte inneburit några större problem för SCA utan är mest ett nytt sätt att tänka vilket går mot en mer rättvisande bild och det anglosaxiska synsättet. Det som var svårt vid övergången var att det inte fanns något marknadsvärde på så stora tillgångar eftersom det nästan aldrig säljs eller köps så stora tillgångar, vilket gjorde det svårare att prissätta skogen. För att göra marknadsvärderingen görs först en kassaflödesvärdering där de diskonterar det förväntade framtida kassaflödet till nuvärde. SCA har ingen direkt uppfattning om marknadsvärderingen men personligen anser Jonsson att det ger ett mer rättvisande värde i balansräkningen eftersom skog köpts in långt tillbaka i tiden och får på så sätt ett felaktigt värde om det inte marknadsvärderas. Men Jonsson anser däremot att det kanske inte ska tas med i balansräkningen utan redovisas i not. I korta drag kan det svänga i balansräkningen bara för att det är en kall sommar, men i det långa loppet är det bra.

4.2.4 Jonssons beskrivning av effekterna av IAS 41

IAS 41 har påverkat företaget på så sätt att värdet på skogstillgången har ökat från 9 miljarder kronor till 18 miljarder kronor. Eftersom SCA inte avverkar allt, ligger skog kvar som växer och ökar i värde vilket får en påverkan på resultatet som ökar med 300 miljoner kronor. Detta påverkar dock inte värdet på företaget eftersom IAS 41 inte ger något kassaflödeseffekt utan är en redovisningsteknisk detalj.

Negativa synpunkter på standarden är att den inte är anpassad för nordiskt skogsbruk eftersom cyklerna på skogarna är betydligt längre än de 30 år som står i regelverket. En annan negativ sida med standarden är att återplantering inte tas upp i värderingen. Återplantering är något som svensk lag kräver.

Positiva aspekter på IAS 41 är att det ger ett värde i balansräkningen som ligger närmare sanningen och det är också bra med 300 miljoner mer i resultatet, men samtidigt ger det en större exponering i balansräkningen och eventuella svampsjukdomar, bränder, eller storm kan ge stora smällar för företaget. Det kan också bli svårt för småsparare att förstå och tyda redovisningen medan branschfolk, analytiker, ekonomer och revisorer inte får några problem med den nya standarden.

4.3 Intervju med Björn Olhans på Sveaskog AB

Sveaskog är helägt av den svenska staten, som genom tydliga krav och förväntningar samt genom styrelsen styr företaget. Sveaskog förvaltar cirka 4,5 miljoner hektar mark, varav 3,4 miljoner hektar utgör produktiv skogsmark. Det motsvarar cirka en femtedel av den brukade skogsmarken i Sverige. Utifrån den egna skogen och via köp och byten agerar Sveaskog som en ledande leverantör av timmer, massaved och biobränsle. Sveaskog har cirka 1800 anställda. Sveaskog redovisar efter IAS/IFRS trots att de inte är ett noterat bolag och det beror på att redovisningen för statligt ägda företag ska enligt uttalanden från ägaren vara minst i nivå med ett noterat företags redovisning. (www.sveaskog.se).

Vi har intervjuat Björn Olhans som är ansvarig för Sveaskogs affärsstyrning. Här är en sammanfattning av hans svar från intervjun.

4.3.1 Övergången till IAS/IFRS

Sveaskog har löst övergången i den löpande verksamheten och det har ej varit något större projekt för företaget. De har också haft kontakt med övriga skogsbolag vad gällde övergången och gjort en överenskommelse hur standarden ska tolkas. Syftet med standarden tycker Olhans är vagt i och med att de från externt håll inte verkar finnas något större intresse av standarden utan mest skapar osäkerhet.

Olhans beskriver också att det råder osäkerhet vid tolkningen av reglerna och att värderingen av skogen var det största problemet vid införandet av IAS/IFRS. Att välja variabler skapar osäkerhet. Egentligen var det inga större problem för Sveaskog med övergången utan den stora frågan var beräkandet av verkliga värden och beräkningsmodellen som ska användas. De anser det vara svårt att beräkna värdet på skogstillgången eftersom ränta, diskonteringsränta, priser

och kostnaderna ändras och har stor effekt på värdet mellan två olika tidpunkter. När det gäller rapporteringsmodeller, system och så vidare är det ingen skillnad sen tidigare. De använder de tidigare modellerna. När det gäller resultaträkningen har Sveaskog ännu inte kommit fram till om det ska finnas med i rörelseresultatet eller ej. Just nu särredovisar de IAS 41 och bakar inte in det i rörelseresultatet. Det gör de för att få en tydlig redovisning, enligt Olhans.

4.3.2 Effekterna av IAS 41

IAS 41 får en stor effekt för Sveaskog på grund av deras stora skogstillgångar. Effekten blir därmed större än för övriga skogsindustriföretag. Men eftersom Sveaskog förvärvade Assidomän för tre år sedan till ett marknadsvärde var skogen högt värderad redan från början. Därför blir effekten något mindre.

Fördelarna med IAS 41 ser Olhans främst i att de får fokus på tillgångar som kan ha andra värden än de bokförda anskaffningsvärdena. Dock menar Olhans att balansräkningens värden kommer att röra sig upp och ner vilket kan innebära stora värdeförändringar. Dessa värdeförändringar måste de ta hänsyn till då pris stiger/sjunker. Bolaget måste enligt Olhans ha ett långsiktigt tänkande.

Fördelarna med IAS 41 är att de kommer att jobba vidare med värderingen internt. Internt och externt ger det en bättre indikation på den framtida avverkningen och det är då lättare att anpassa sig och göra uppföljning än tidigare. Olhans beskriver att om de gör stora avverkningar ett år kan de få ett bättre resultat, men detta får konsekvenser under senare år då de kan avverka mindre.

De nackdelar som Olhans främst ser med IAS 41 är att reglerna inte är anpassade för långsiktigt tänkande på 100 år och att det inte ger ett hundra procentigt marknadsvärde utan mer ett marknadsrelaterat värde. Till exempel så tas inte kostnader för nyplantering eller "återbeskogning", jaktarrende, skog med älvar och så vidare med, vilket egentligen har ett värde. Eftersom företagen är tvungna till "återbeskogning", som är en kostnad för avverkningen, tycker skogsbolagen att det måste ingå i värderingen. IFRIC tycker däremot att det blir övervärdering av skogen om detta tas med i beräkningarna. Sista ordet är ännu inte sagt, som Olhans uttrycker det.

Olhans och Sveaskog är tveksamma och negativa till standarden. De stora skogsbolagen i Sverige och Finland har gemensamt formulerat ett remissvar då beräkningen innehåller sådana subjektiva bedömningar. Det som bolagen hellre vill göra för att förtydliga redovisningen är att redovisa i not för att skapa en bättre bild av företagens ställning.

4.4 Intervju med Juhani Toivonen på Bergvik Skog AB

Bergvik Skog AB startade sin verksamhet 25 mars 2004 och förvärvade då skogsmark från Stora Enso och Korsnäs. Företaget förvärvade 1,54 miljoner hektar produktiv skogsmark från Stora Enso samt 320 000 hektar från Korsnäs. Köpeskillingen var cirka 18 miljarder kronor. Mätt i årlig avverkningsvolym är Bergvik Skog Sveriges näst största skogsägare. Stora ägare i Bergvik Skog är Stora Enso, Länsförsäkringar, SPP- och Handelsbanken Liv, Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse, 3:e AP Fonden och Korsnäs. De två största ägarna i Bergvik Skog är Stora Enso och Länsförsäkringar med 43,3 % respektive 12,3 %

ägarandel. Bergvik Skogs omsättning beräknas bli cirka 1,9 miljarder kronor per år. (www.bergvikskog.se).

Juhani Toivonen är Ekonomichef på Bergvik Skog AB. Här beskrivs hans synpunkter.

4.4.1 Övergången till IAS/IFRS

Toivonen berättar att övergången till IAS/IFRS började planeras mentalt för två till tre år sedan. Bergvik Skog förvärvade skog från Korsnäs och Stora Enso i och med starten av bolaget. Därmed var IAS/IFRS redan inplanerat från början och var något helt naturligt för företaget. Innan starten studerades IAS/IFRS noggrant och specialister från KPMG och Öhrlings PriceWaterHouseCoopers fanns tillgängliga. Toivonen beskriver att det största problemet med IAS/IFRS var hur de skulle göra marknadsvärderingen. Svårigheten var att det inte finns något marknadspris för så stora bolag då det handlar om så stora kvantiteter skog. Bergvik löste det genom att de prognostiserar kassaflöden till nuvärden vilket ger marknadsvärdet. Värderingen sker sedan på 100 år där beräkningarna är mest ackurata de första åren. En viktig aspekt som Toivonen beskriver är att parametrarna i beräkningsmodellen är väldigt känsliga för små förändringar, vilket kan ge mycket stora utslag. Eftersom produktlivscykeln är 100 år är det svårt att göra en värdering över en så lång cykel eftersom mycket kan ske efter vägen jämfört med andra biologiska tillgångar som djur eller andra grödor där cykeln kanske är ett år. Kommer till exempel priserna att följa inflationen är en frågeställning som Toivonen ställer sig.

I övrigt så tycker Toivonen att ekonomerna på Bergvik har kunskap om IAS/IFRS samt att övriga medarbetare har en grov idé vad till exempel IAS 41 är för något och vad det handlar om.

4.4.2 Effekterna av IAS 41

Det är svårt, för att inte säga omöjligt, att se hur IAS 41 påverkar Bergvik eftersom de förvärvat skogen nyligt. Skillnaden blir enligt Toivonen inte så markant medan bolag som förvärvat för flera hundra år sen får stor skillnad. Nyckeltalen får inte någon större skillnad medan bolag som varit med länge borde få "bamseskillnad" på en del nyckeltal, som Toivonen uttrycker det.

Positiva aspekter som Toivonen ser med standarden är att balansräkningen belyses mer när företagen marknadsvärderar skogstillgången och att det i sin tur ger en mer rättvisande bild. Balansräkningen blir mer informativ och ger på så sätt en mer rättvisande bild. Tillgångar och skulder som redovisas med ursprungligt värde ger inte rättvis bild menar Toivonen. Därför anser han att marknadsvärderingen är bra samt att det inte finns något facit på vad som är verkligt värde, men att för tillfället känner de ej till något som är bättre än marknadsvärderingen.

4.5 Intervju med Mats Östling på Korsnäs Skog AB

Korsnäs ägs till 100 % av Investment AB Kinnevik som har varit dominerande ägare sedan 1936. Korsnäs Holding AB är moderbolag till Korsnäs AB och Korsnäs Packaging AB. Korsnäs Skog försörjer Korsnäs Industri med tre miljoner m³fub (kubikmeter fast mått under bark) vedråvara per år. På uppdrag

av Bergvik Skog AB sköter de idag ett skogsinnehav på mer än 300 000 hektar produktiv mark som sträcker sig från Uppland till Jämtland. Därutöver sköts det lilla skogsinnehav på cirka 4 000 hektar som Korsnäs AB äger. Hela Korsnäs har 474 miljoner euro i nettoomsättning. (www.korsnas.se).

Vi har intervjuat Mats Östling. Han är Ekonomichef på Korsnäs Skog AB. Här beskrivs hans erfarenheter från införandet av IAS/IFRS.

4.5.1 Övergången till IAS/IFRS

Korsnäs har tidigare varit en stor skogsägare berättar Östling. Före år 2001 hade de 660 000 hektar skog, varav 440 000 hektar var produktiv, men sålde sedan ut en tredjedel till Sveaskog tillsammans med ett sågverk. Anledningen till försäljningen var enligt Östling av likvida skäl. Första kvartalet 2004 sålde de ut i princip allt skogsinnehav, vilket även Stora Enso gjorde. Tillsammans bildade de Bergvik Skog AB där de tillsammans med Stora Enso äger 49 %. Anledningen till försäljningen var av finansiell karaktär, de ville få bort skogstillgångarna och därmed underlätta hanteringen samt även undvika problematiken med IAS/IFRS. De ville med andra ord banta balansräkningen och amortera på lånen. Östling berättar också att Korsnäs har deras skogsråvara tryggad eftersom de har långsiktiga avtal med Bergvik Skog. Korsnäs har dock kvar en liten skogstillgång i Lettland och några skogsområden vid fjäll, älvar, värdefulla områden samt där gruvbrytningsintressen kan komma.

Eftersom Korsnäs har skogstillgångar måste de göra en värdering av skogen enligt IAS 41. Det Korsnäs har gjort är att "snacka ihop sig" med andra skogsföretag i Sverige angående hanteringen av reglerna. Genom denna överenskommelse gör de nu en kassaflödesvärdering. De har enligt Östling baserat beräkningen på beskrivna intäkter och kostnader samt beräknat nuvärdet utifrån angiven ränta och omloppstid. Omloppstiden för det svenska innehavet varierar med geografien. Omloppstiden är i Jämtland 110 år, i Dalarna 100 år och i Uppland 90 år. Snittomloppstiden är 101 år. I Lettland är omloppstiden 80 år, samma över hela landet. Bolagets diskonteringsränta har fastställts till 5,0 % per 2004-12-31. Den baseras på en lång riskfri ränta där de använt 20-åriga Swap-räntor som bygger på Stibor- eller Euribor-baserade räntor. Snittet har de senaste åren på dessa räntor hamnat på knappt 5,1 %. Korsnäs har också använt ett riskpålägg där risken för den svenska börsen uppgått till cirka 4 % där risken sedan för skogsbolag antas uppskattas till 2 %. Korsnäs har också antagit att det är rimligt att använda tre års genomsnitt vid fastställandet av diskonteringsräntan. Diskonteringen sker enligt Östling också utifrån en realränta och ej den nominella räntan, vilket förklaras av att priser ej räknas upp med inflationen. Slutsatsen som Korsnäs dragit är att den riskfria ränta justerad för risk och inflation hamnar på 5 %. Andra bolag har enligt Östling en realränta på mellan 4 och 5 %.

I den beräkning som gjorts av Korsnäs värde per hektar framkommer att värdet på den svenska verksamheten uppgår till cirka 4,8 kkr/ha. Det baltiska värdet uppgår till cirka 8,8 kkr/ha. SCA:s värde är 9 kkr/ha och Bergviks värde 10 kkr/ha enligt Östling. Anledningen till det låga värdet på det svenska innehavet är att det domineras av fjällnära skog med låg produktion och långt till industri.

I de grunddata Korsnäs använt för beräkningen har inkluderats utgifter för återplantering, vilket är i strid med en bokstavstolkning av IAS 41. Östling

berättar att de beslutat att inkludera dessa utgifter i samråd med de andra svenska noterade bolagen som följer IAS 41. Deras motiv till att avvika från IAS 41 är att den modell som används för beräkningen är en kassaflödesvärdering som inkluderar samtliga intäkter och kostnader. Om en specifik utgift skulle exkluderas hade det medfört att en annan modell skulle behöva användas. Det skulle enligt Östling inte spegla det rätta värdet på deras skogstillgångar. I Sverige är det lagkrav på återplantering vilket enligt dem bör innebära att denna utgift ska inkluderas i kassaflödesberäkningen. Dock har de ej fått gehör för synsättet hos IFRIC eller IASB. Korsnäs har också vid beräkningen av de framtida kassaflödena valt att inkludera samtliga tillgångar och ej endast de avverkningsbara tillgångarna, vilket kan vara i strid med IAS 41. I denna fråga har dock bolaget stöd av IFRIC, berättar Östling.

4.5.2 Effekterna av IAS 41

Eftersom Korsnäs för närvarande har så små skogstillgångar har de inte sett någon större effekt av IAS 41. Men de tycker att det är märkligt att de tvingats byta värderingsmetoder. Östling berättar att den nya värderingen först var till för boskapsskötsel. Östling tycker också det är märkligt med att ha en flytande värdering på skogen i och med att räntan påverkar så mycket. Förut skrev de upp värdena och arbetade med en så kallad skogsbruksskuld som innehöll bland annat återplantering. Detta metodsätt tycker han var bättre än det nuvarande. Det positiva med IAS 41 ser Östling att det är samma standard för alla. Förut har vissa skrivit upp och andra skrivit ner sina tillgångar. Slutligen säger dock Östling att det är konstigt att skogsvärderingen ska vara flytande medan alla andra tillgångar är fasta.

5. NYCKELTALSANALYS

Enligt SFF påverkas nyckeltalen av övergången till IAS/IFRS. SFF menar främst att redovisningen av goodwill och marknadsvärderingen av tillgångar får störst påverkan för noterade börsföretag. För skogsbolag innebär detta att marknadsvärderingen av skog kan ge betydande effekter eftersom den nya värderingen påverkar både balansräkningen och resultaträkningen. Här nedan visas den påverkan IAS/IFRS har haft för Holmen Skog AB, Sveaskog AB och Bergvik Skog AB. För SCA AB och Korsnäs Skog AB utgår nyckeltalsanalysen eftersom skogstillgången endast utgjorde en liten del av den totala balansomslutningen vilket medförde att påverkan endast blev marginell. I bilaga 2 återfinns en sammanställning av samtliga nyckeltal.

5.1 Holmen Skog AB

Holmen Skog har stora skogstillgångar som består av omkring 70 % av företagets totala tillgångar. Dessa har värderats på två olika sätt i 2004 års årsredovisning. Dessa två metoder är traditionell redovisning och redovisning enligt IAS/IFRS. Skogsvärdering uppgick till 18 354 miljoner kronor med traditionell redovisning och 20 775 miljoner kronor med redovisning enligt IAS 41. Holmens skogsvärdesökning beroende på IAS 41 får en påverkan på resultatet under rörelseresultatet samt i balansräkningen i form av ökade värden på materiella anläggningstillgångar samt ökning av det egna kapitalet och uppskjutna skatteskulder enligt IAS 12. Resultatet för Holmen under 2004 var 1 211 miljoner kronor med traditionell redovisning och efter övergången till IAS 41 blev resultatet 1 275 miljoner kronor. Justerat eget kapital förändrades från 13 849 miljoner kronor till 15 635 miljoner kronor. Dessa siffror får effekt på balansräkningen och resultaträkningen eftersom de värderar skogen till verkligt värde. Marknadsvärdet som räknats fram läggs in i materiella anläggningstillgångar och ökar eller minskar därför tillgångssidan i balansräkningen. Det ändrade värdet upptas också i eget kapital med avdragen uppskjuten skatt enligt IAS 12. I resultaträkningen tas marknadsvärdet upp i rörelseresultatet som värdeförändring av skogstillgångar. Högre värdering av skogen bidrar till bättre resultat i resultaträkningen och även högre värde på eget kapital och anläggningstillgångar. Holmens räntabilitet på eget kapital (Re) har minskat med 0,55 procentenheter eftersom deras justerade egna kapital ökat procentuellt mer än vad resultatet har gjort. När det gäller soliditeten har den för Holmen ökat med 1,8 procentenheter från traditionell redovisning till IAS 41. Det beror på att det justerade egna kapitalet ökat mer i förhållande till balansomslutningen. Det egna kapitalet ökar bland annat eftersom värderingen av skog som finns under materiella anläggningstillgångar värderas högre enligt IAS 41. Resultaträkningen får också en påverkan av marknadsvärdering av stående skog och gör att resultatet ökar i Holmens fall. Denna resultatändring innebär att beräkningen av vinst per aktie ökar eftersom Holmens vinst efter skatt ökat.

Holmen Skog AB	Vanlig	IFRS	Förändring
Re	8,7 %	8,15 %	-0,55
Soliditet	52,1 %	53,9 %	1,8
Vinst per aktie	14,29 %	15,04 %	0,75
Skogstillgångsvärde i förhållande till balansomslutningen	69,24 %	71,66 %	2,42
Värdeförändring skogstillgång	18 354 mkr	20 775 mkr	2 421 mkr
Värdeförändring skogstillgång i %		13,19 %	

Figur 5.1 Nyckeltal för Holmen Skog AB.

5.2 Sveaskog AB

Sveaskog har skogstillgångar som består av närmare 70 % av företagets totala tillgångar. För Sveaskog innebär det att en värdeförändring för företagets skogstillgångar kan få en stor effekt på företagets balans- och resultaträkning. Sveaskogs skogsvärdering har ökat från 18 260 miljoner kronor till 18 957 miljoner kronor och det medförde ökning av eget kapital, totala tillgångarnas värde och värdering av skogstillgångar i rörelseresultatet. Räntabilitet på det egna kapitalet (Re) har ökat markant från 7,7 till 18,4 vilket är en skillnad på drygt tio procentenheter. Detta beror på att resultatet har ökat mycket samtidigt som eget kapital minskat under år 2004. Att eget kapital har minskat trots att värdeförändringen av skogen ökat beror på att IAS 12, som behandlar uppskjutna skatter, gett en stor negativ effekt på eget kapital. Sveaskogs soliditet har minskat med drygt 14 procentenheter vilket är en stor skillnad från tidigare värde. Eget kapital har minskat till följd av IAS 12 och det totala kapitalet har inte förändrats nämnvärt vilket får följden att soliditeten sjunker. Vinst per aktie har ökat med 5,5 procentenheter som till största del beror på att resultatet påverkats positivt av värdeförändringen av skogstillgångarna som lagts in under rörelseresultatet såsom värdeförändring av skogstillgångar.

Sveaskog AB	Vanlig	IFRS	Förändring
Re	7,67 %	18,34 %	10,67
Soliditet	49,41 %	34,85 %	-14,56
Vinst per aktie	8,73 %	14,23 %	5,5
Skogstillgångsvärde i förhållande till balansomslutningen	67 %	68,19 %	1,19
Värdeförändring skogstillgång	18 260 mkr	18 957 mkr	697 mkr
Värdeförändring skogstillgång i %			3,82 %

Figur 5.2 Nyckeltal för Sveaskog AB.

5.3 Bergvik Skog AB

Bergvik Skog AB har skogstillgångar som är drygt 93 % av företagets totala tillgångar. Skogsvärdet har förändrats under 2004 från traditionell beräkning som uppgick till 23 279 till IAS 41 vilket innebär beräkning till verkligt värde som var 23 654 miljoner kronor och detta ger en värdeökning med 375 miljoner kronor. Som för tidigare bolag ger det en ökning i både balansräkningens tillgångar och eget kapital samt en positiv påverkan på resultaträkningen.

NYCKELTALSANALYS

Räntabilitet på eget kapital (Re) för Bergvik Skog har ökat med 8 procentenheter från drygt 3 till 11 % vilket är en stor förändring. Det går att härleda till det ökade resultatet från 119 miljoner kronor till 389 miljoner kronor som IAS 41 influerar och dessutom har det egna kapitalet minskat marginellt. Soliditeten har minskat med ungefär 1 procentenhet eftersom det totala kapitalet har ökat samt att minskningen av eget kapital ger effekt på soliditeten. Eget kapital minskas eftersom värdeförändringen av räntesäkring ger ett lägre eget kapital än traditionell redovisning trots att skogsvärdet ökat. Resultatets ökning påverkar också vinst per aktie som ökar enormt med 40 procentenheter från 17 % till 57 % beroende på att Bergvik har relativt få aktier och en stor resultatökning.

Bergvik Skog AB	Vanlig	IFRS	Förändring
Re	3,26 %	11,33 %	8,04
Soliditet	14,70 %	13,88 %	-0,82
Vinst per aktie	16,85 %	56,50 %	39,65
Skogstillgångsvärde i förhållande till balansomslutningen	<i>Beräkningsunderlag saknas</i>		
Värdeförändring skogstillgång	23 279 mkr	23 654 mkr	375 mkr
Värdeförändring skogstillgång i %			1,61 %

Figur 5.3 . Nyckeltal för Bergvik Skog AB.

6. ANALYS OCH SLUTSATSER

Här presenteras den analys vi gjort samt slutsatserna som dragits.

6.1 Redovisningens syfte och införandet av IAS/IFRS

Redovisningens syfte är enligt Smith (2000) att förmedla information om företagets ekonomi till olika användare och främst till användare utanför företaget. Artsberg (2003) menar jämväl att redovisningsinformationen ska vara tillförlitlig. Den internationella harmoniseringen har också ställt krav på denna finansiella information och att denna är jämförbar mellan olika företag inom olika länder. Därför införde EU IAS/IFRS som har fått följder för både skogsindustrin och redovisningen i Sverige.

De skogsbolag vi har studerat införde IAS/IFRS senaste 1 januari 2005. Alla företag utom ett har implementerat standarden genom förändringar i den löpande redovisningen. Endast Holmen Skog har använt sig av ett förändringsprojekt. Företagen har också tagit hjälp av revisorer och externa konsulter. Samtliga menar att det inte har varit några större problem med införandet utan att det bara har tagit en del tid. Det var endast vid marknadsvärderingen av skogen som problem uppstod där rätt parametrar måste användas så att inte skogstillgången får ett felaktigt värde. Anderson menar att svårigheten var den osäkerhet som finns med marknadsvärderingen eftersom det inte finns ett pris på så stora skogstillgångar, vilket också Olhans medger. Det som alla undersökta skogsbolag gjorde vid värderingen var att använda sig av en kassaflödesvärdering. De stora skogsbolagen har "snackat ihop sig" hur denna värdering ska ske enligt Östling. Bolagen har med andra ord använt sig av vad EU:s officiella tidning (17/4 2003) beskriver angående hur värderingen ska ske ifall marknadspriser för tillgången saknas. Värderingen sker då genom att använda nuvärdet av förväntade nettobetalingar från tillgången, diskonterade med en aktuell marknadsbestämd räntesats före skatt (ibid.). Det har därmed blivit vad Olhans kallar för marknadsrelaterat värde istället för marknadsvärde. Trots att införandet ska medföra att tillgångarna ska redovisas till marknadsvärde kan detta inte uppnås för de stora skogsbolagen.

Trots att införandet enligt Thorell (2004) ska underlätta för den ökade globaliseringen verkar det som om bolagens externa aktörer inte har efterfrågat någon ny redovisningsstandard. Olhans menar att Sveaskog inte har märkt något större intresse av standarden från externt håll, utan den har bara skapat osäkerhet för bolagen och intressenterna. Enligt Mellembvik (1988) ska redovisningen minska osäkerheten, vilket inte fungerar i detta fall. Den osäkerhet som uppstått beror sannoligen på att det är ett nytt sätt att värdera tillgångar och att intressenterna inte är tillräckligt insatta i den nya standarden. Därmed brister en av redovisningens syfte då den enligt Artsberg (2003) ska vara begriplig. Många intressenter har dock säkerligen inte den förkunskap som förutsätts vilket Smith (2000) menar behövs i vissa situationer.

6.2 Redovisningsteoretiska dilemman

Redovisningsinformationen ska vara tillförlitlig, det vill säga vara objektiv och inte innehålla felaktigheter enligt Falkman (2000b). Därför måste tillförlitliga mätmetoder användas. Det som framkommit i empirin är att den stora

svårigheten med IAS 41 var att bestämma marknadsvärdet på skogen. Svårigheten med att göra marknadsvärderingar är något som tidigare uppmärksammats enligt Falkman (2000a) när den balansorienterade redovisningen rädde i början av 1900-talet. Lindh beskriver att Holmen Skog konstruerat en egen modell för uträknandet av värdet. Holmen gör noggranna beräkningar 10-15 år framåt i tiden och drar sedan ut dessa med upp till 100 år, som Lindh beskriver det. De andra företagen använder liknande metoder. Vi ser därmed att objektiviteten minskat då företagens skogstillgångar i hög grad är beroende på vilka parametrar som används i modellerna. Det blir svårt för två oberoende bedömare att värdera skogstillgången på samma sätt vilket Nilsson (2002) beskriver som ett av huvuddragen med objektivitetsprincipen. Tidigare när det fanns ett anskaffningsvärde och upp- och nerskrivningar användes anser vi att objektiviteten torde var större. Samtidigt spelade anskaffningsvärdet tidigare en stor roll samt hur företagen hanterade upp- och nedskrivningarna. Anskaffningsvärdet på skogarna som förvärvades långt tillbaka i tiden är likafullt enligt flera av respondenterna för lågt värderade. Det kan dock som redan nämnts inte råda en absolut objektivitet enligt Nilsson vilket vi tyder som att det alltid råder en viss subjektivitet vid värderingar.

Det som också är intressant i denna aspekt är att Östling beskriver att Korsnäs Skog avviker från bokstavstolkningen av IAS 41 då företaget inkluderar utgifter för återplantering efter avverkningen, vilket övriga skogsbolag också gör enligt honom. Motivet till det var att det annars inte blir ett rätt värde på skogstillgången. De eftersträvar att redovisningen ska ge en rättvisande bild av skogstillgångarna enligt Smiths (2000) definition av begreppet. Olhans menar bland annat att reglerna inte är anpassade till långsiktigt tänkade på 100 år och för det lagliga kravet på återbeskogning. Frågan är om redovisningsinformationen blir tillförlitlig och objektiv då gällande standard frångås av de stora bolagen. När samtliga bolag gör dessa avsteg påverkar det troligen god redovisningssed som Artsberg (2003) definierar som "en faktiskt förekommande praxis hos en kvalitativt representativ krets av bokföringsskyldiga".

Artsberg (2003) menar dessutom att redovisningen ska vara jämförbar. Redovisningen ska vara jämförbar mellan företag och jämförbar över tiden (ibid.). Anderson påpekar att det nu är lättare att jämföra koncernens dotterbolag än tidigare. Därför har jämförbarheten mellan företag ökat, vilket enligt Artsberg (2003) är ett av de finansiella rapporternas syfte. I och med att värderingen sker kontinuerligt och redovisas i kvartalsrapporterna blir informationen till intressenterna mer relevant och på så sätt ges en bättre möjlighet att jämföra företag med varandra. Redovisningen blir relativt jämförbar mellan skogsbolagen, men inte mellan skogsbolag och andra bolag. För det är endast vid värdering av skogstillgångar som företag måste redovisa till marknadsvärde. Därmed tror vi att det blir svårare att jämföra bolag inom olika branscher med varandra, vilket kan behövas vid en ekonomisk jämförelse.

Det som nu sker är att vi går mot en allt mer balansorienterad redovisning som Nilsson (2002) beskrivit, vilket kännetecknar den anglosaxiska redovisningen där skulder och tillgångar redovisas till marknadsvärden. Vi tolkar det som att det är en del i den globala harmoniseringen på redovisningsområdet som kommer att prägla den svenska redovisningen framöver. Vi interpreterar Olhans uttalanden om att fördelen med IAS/IFRS är att fokus hamnar på tillgångarna och att han är positiv till standarden i det avseendet men att

svårigheten ligger i att det kan ske stora värdeförändringar då till exempel priser stiger eller sjunker. Olhans borde därmed se att balansorienteringen till viss del är positiv, anser vi. Jonsson ser också det positiva med balansorienteringen då balansräkningen får ett mer rättvisande värde. Dock ser han, som Olhans, problemen som svängningarna i värdet kan göra på kort sikt. Samtliga respondenter verkar se fördelen med en balansorienterad redovisning då det ger ett mer långsiktigt tänkande, både för företagen och intressenterna. Balansräkningens innehåll blir därmed mer belyst.

Den balansorienterade redovisningen ökar också intressenternas möjligheter att bedöma företagets framtida utveckling då Falkman (2000b) menar att en bra prognos ökar möjligheten att utföra prognoser om framtiden. Mellemvik et al (1988) menar också att redovisningen ska minska osäkerheten och vara ett stöd i företagets beslutsprocess. Det tolkar vi som om redovisningen ska förbättra företagets beslutprocess. Därmed borde den nya redovisningsstandarden på ett bättre sätt få företagen att ta bättre beslut. Frågan är om det har blivit så. Eftersom flera av våra respondenter säger att standarden innebär en del förbättringar tror vi att så är fallet. Eftersom den balansorienterade redovisningen ger ett större fokus på balansräkningen torde ett mer långsiktigt tänkande främjas, vilket också våra respondenter framhäver. Emellertid kan inte alltför stor vikt läggas på de tillfälliga fluktuationer där värdet på skogstillgången kan variera av flera olika anledningar. Intressenternas och företagets beslut bör därmed inte grundas på kortsiktiga grundvalar för att enligt Artsberg (2003) göra framtida bedömningar om företagets utsikter.

Vad den nya redovisningsstandarden innebär för försiktighetsprincipen är också värt att utreda. Försiktighetsprincipen ska enligt Nilsson (2002) innebära till exempel att företag inte ska ta ut orealiserade vinster och på så sätt överskatta företagets resultat och ställning. Lindh menar att företagen måste vara försiktiga vid skogsvärderingen så att inte värdet "blåses upp", som han uttryckte det. Om företagen får värdeökningar i balansräkningen finns det en risk att orealiserade vinster uppkommer. Anderson anser att om medvetenhet finns angående de orealiserade vinsterna blir det inget större problem med dem.

6.4 Åsikter om IAS 41

Samtliga respondenter ser både fördelar och nackdelar med IAS 41. Olhans är mest negativ till standarden och han berättar att de stora skogsbolagen i Sverige och i Finland har formulerat ett remissvar då beräkningarna innehåller många subjektiva bedömningar. Östling tycker också det är märkligt med den nya redovisningsstandarden i och med att det blir ett flytande värde på skogen, medan andra tillgångar värderas som tidigare.

Östling ser fördelen med IAS 41 då det blir samma redovisningsstandard för alla. Lindh menar att IAS 41 har skapat positiva effekter eftersom den tidigare balansräkningen inte speglade värdet på de växande träden. Nu ser de tydligt hur den egna skogen hanteras samt hur avverkningen påverkar värdet på skogen. Olhans menar också att bolaget kommer att jobba vidare med värderingen eftersom det är lättare att göra uppföljningar än tidigare. Därmed tolkar vi det som att externt verkar standarden inte ha så stor verkan, utan den största påverkan har standarden i den interna verksamheten. Toivonen anser att balansräkningen blir mer informativ och ger en mer rättvis bild.

6.5 Analys av nyckel på Holmen Skog, Sveaskog och Bergvik Skog

Nyckeltalen för skogsbolagen har påverkats av införandet av IAS/IFRS. Konklusionen är att desto större skogstillgångar som ett företag har i förhållande till totala tillgångar desto större effekt får värderingen enligt IAS 41. Effekten på de analyserade företagen blir en ökning av företagets skogstillgångsvärde vilket i sin tur bidrar med höjning av resultat och ett högre värde på eget kapital samt ökning av balansomslutningen. Eftersom dessa tre företag fått lite olika skiftningar på nyckeltalen räntabilitet på eget kapital (Re) och soliditet beror på att det finns fler värden än skogstillgångar som påverkar företagets balans och resultat. För Sveaskog bidrar IAS 12 som tar upp uppskjutna skatter till en negativ förändring på eget kapital trots att värdet på skogen ger en ökning i posten. Detta ger en högre räntabilitet på eget kapital (Re) men också en lägre soliditet. För Bergvik Skog är det samma fenomen men här är det en värdeförändring av räntesäkringen som är anledningen till att eget kapital minskar trots högre värdering av skogstillgångarna.

I vanliga fall ger en högre soliditet en bättre långsiktig stabilitet eftersom det innebär att eget kapital är högre i förhållande till totalt kapital och företaget är mindre känsligt för framtida ekonomiska nedgångar enligt Smith (1997) och Nilsson et al (2002). Räntabilitet på eget kapital visar företagets lönsamhet enligt Nilsson et al. Värderingen enligt IAS 41 av undersökta företag ger högre värde vilket bidrar till orealiserade vinster. Dessa orealiserade vinster ger endast fiktiva värden som påverkar nyckeltalen men inte företagets värde. Förändringarna på nyckeltalen får inte heller någon övergripande effekt på företagen eftersom analytiker och övriga insatta har bra inseende vilka förändringar som kommer att ske. Det går inte att jämföra äpplen och päron som Anderson menar att jämförelsen mellan nyckeltal beräknade på traditionellt vis och nyckeltal enligt nya standarden är. Jonsson säger att bara de är medvetna om vad som sker blir det inget problem med ändrade siffror. Det största problemet med ändrade värden är att aktieägare och övriga intressenter kan dra fel slutsatser av de förändrade siffrorna som beror på fiktiva värden. Malmqvist (2005) menar att ökningen av resultatet får en kursdrivande effekt vilket är något som Roine (2005) inte tror. Hennes erfarenhet säger att förändringen i resultatet inte bör påverka resultatet om inte den öppnare redovisningen får intressenterna att ändra sin uppfattning om företaget. De undersökta företagen ser inte att den nya standarden påverkar företagets värde nämnvärt utan ser hellre att det är andra faktorer som påverkar företaget. Vi menar att det är upp till intressenterna att göra bedömningen ifall det är regeländringen eller andra faktorer som har påverkat företaget. Intressenterna ska ju trots allt ha ett kritiskt granskande och inneha en tillräckligt hög kunskapsnivå för att tolka informationen enligt Artsberg (2003). Redovisningsrapportens uppgift är trots allt att bara fungera som ett kommunikationsmedel.

6.6 Slutsatser

Vår första forskningsfråga gällde vilka problem och svårigheter de svenska skogsbolagen upplevde vid införandet till IAS 41. Det som framkommit efter vår studie var att bolagen inte upplevde övergången som något större problem, förutom med marknadsvärderingen. Med marknadsvärderingen rädde det en

viss osäkerhet då det inte fanns något pris på så stora skogstillgångar. Bolagen löste det genom en gemensam överenskommelse där värderingen sker genom att använda nuvärdet av förväntade nettobetalingar från tillgången, diskonterade med en aktuell marknadsbestämd ränta. Den värderingen är något som beskrivs i EU:s officiella tidning (17/4 2003).

Den andra forskningsfrågan var hur den nya redovisningsstandarden stämmer överens med den nuvarande redovisningsteorin. Svaret är inte enkelt. Vi ser att objektiviteten till viss del har påverkats eftersom det råder en viss del av subjektiva bedömningar i värderingsmodellerna. Vi anser att det nu är svårare att få en objektiv värdering av skogstillgångarna än förut. Samtidigt är det inte sagt att den tidigare värderingen på något sätt var mer rättvisande då skogstillgångarna ibland var införskaffade till låga eller obefintliga belopp långt tillbaka i tiden. Vad anbelangar jämförbarheten ser vi att den blivit bättre mellan skogsbolagen i Sverige, men den kan ha blivit sämre när skogsindustrin ska jämföras med andra industrier. Det är som bekant endast vid värdering av skogstillgångar som marknadsvärde måste användas. Slutligen har det framkommit att IAS 41 ger balansräkningen en större roll än tidigare vilket talar för redovisningen går mot en balansorienterat synsätt. Detta synsätt kan medföra ett mer långsiktigt tänkande.

Vår tredje och sista forskningsfråga gällde hur skogsbolagens balansräkning, resultaträkning och nyckeltal påverkats vid övergången till IAS/IFRS. Det vi kan se är att nyckeltalen påverkats och att desto större skogstillgångarna är i förhållande till totala tillgångar, desto större effekt får den nya värderingen. Skogstillgångarna har för företagen ökat vilket fått följderna att resultatet, eget kapital och balansomslutningen ökat. Det som är värt att tänka på är att det finns en mängd olika faktorer som påverkar utfallen.

7. SLUTDISKUSSION

Den nya redovisningsstandarden medför som tidigare nämnts i analysen en del problem med objektiviteten eftersom det saknas ett marknadspris på stora skogstillgångar och det som blir aktuellt är ett marknadsrelaterat pris. Eftersom beräkningsmodellerna som används har en mängd parametrar som ska bedömas och värderas får värderingen inslag av mer eller mindre subjektiva bedömningar. Detta i sin tur får konsekvenser för objektiviteten då olika användare av modellerna kan få skiftande resultat. Objektiviteten kanske var högre med en värdering enligt anskaffningsvärdet justerat med upp och nerskrivningar ur den aspekten att olika bedömare kan få mer liknade resultat. Men när det gäller att ge en rättvisande bild är anskaffningsvärdet nog ett sämre alternativ då skogarna kan ha varit förvärvade långt tillbaka i tiden och kanske till blygsamma belopp. Även om värdet har justerats med upp och nerskrivningar ligger det ofta långt borta från ett så kallat marknadsvärde. Som vi sett i årsredovisningarna har värdena ökat sedan det skett en värdering enligt IAS 41. Trots att objektiviteten får sig en törn med en marknadsvärdering anser vi dessa värden speglar en mer verklig bild av företagets tillgångar. Vi ser därmed att objektiviteten och rättvisande bild ställs mot varandra i hög grad, något som möjligen måste accepteras. Syftet med redovisningen är alltså att det ska visa en korrekt bild av företagets ställning och om företagets tillgångar inte är korrekt värderade är detta ej uppnåeligt. Därmed torde rättvisande bild gå före objektiviteten för att visa ett korrekt värde så att intressenterna kan basera beslut på informationen. Men om tillgången inte värderas objektivt kan det inte bli frågan om en rättvisande bild. Det är ett svårt cirkelresonemang.

Det finns en del problem med standarden för skogsbolagen då IAS 41 inte är anpassad för så långa tillväxtcykler som 100 år som de nordiska skogarna har, utan standarden är anpassad för livscyklar upp till 30 år. Syftet med IAS/IFRS var som bekant att öka jämförbarheten mellan företag i olika länder. Men vad händer om principerna inte är gångbara i alla länder där förhållandena skiftar? Eftersom IAS 41 inte verkar vara helt anpassat för de nordiska skogarna med långa tillväxtcykler och där marknadspriser saknas kan en god jämförbarhet inte uppnås eftersom delvis olika metoder kan komma att användas, vilket kanske främst gäller i jämförelse mellan olika länder. Med jämförbarheten menar Falkman (2000) och Smith (2000) att samma redovisningsmetoder konsekvent ska användas över tiden. Det kanske inte är möjligt i den mån det krävs beroende på att avsteg ibland görs. IAS/IFRS medför troligen en mer harmoniserad redovisning, medan IAS 41 och förhållandena i Norden skapar problem.

Ett till problem med IAS41 är att kostnader för återbeskogning inte får tas med, vilket upplevs negativt då återbeskogning är ett lagkrav i Sverige. Här bryter skogsbolagen mot en bokstavstolkning av reglerna med motiveringen att återbeskogningen innebär stora kostnader som de måste tas hänsyn till för att få en rättvisande bild av värdena. Regelverket säger också att om det inte går att få ett "rätt" värde på tillgången kan anskaffningsvärdet användas. Här är det rimligt att tro att handlandet från företagets sida inte enbart har med rättvisande bild att göra utan att även ekonomiska skäl föreligger. Detta förfaringsätt påverkar givetvis också jämförbarheten då det internationellt inte är en gångbar praxis. Såvitt vi känner till är det främst i Sverige denna återbeskogning tas med vid värderingen vilket därmed påverkar den internationella jämförbarheten.

Vad innebär det vidare att reglerna frångås. Det väcker frågor på flera plan. Om syftet ger en mer rättvis bild av redovisningen får det nog tolkas som att det rör sig om faktiska kostnader och således bör det beaktas i värderingen. Avstegen kan i sin tur påverka god redovisningssed. Att bryta mot en regel är knappast god redovisning, men eftersom vi går mot en redovisning som är mer anglosaxisk, där de som redovisar har en stor normgivande effekt och där regler frångås när det anses ge en mindre god bild av redovisningen, kanske det ändå är en korrekt följd. Artsberg (2003) beskriver god redovisningssed som "en faktiskt förekommande praxis hos en kvalitativt representativ krets av bokföringsskyldiga". Vi tolkar det som om skogsbolagen mer eller mindre har utformat en praxis om hur värderingen ska gå till och som antagligen får ses som en positiv påverkan på rättvisande bild och är förenlig med god redovisningssed. Som vi ser det drivs redovisningsutvecklingen framåt då praxis och regler utvecklas där det saknas eller har brister, vilket i sin tur får ses som positivt.

I och med den nya standarden och synen får balansräkningen en mer betydande roll i redovisningen. Den ökade detaljrikedomen i balansräkningen kan medföra att analytiker och intressenter kan få en bättre insikt i företagen. Med den mer detaljrika informationen tror vi att det mera verkliga värdet klarläggs. Det ger kanske ett mer långsiktigt bedömande av företags utveckling. Den mer omfattande och detaljerade informationen samt nya standarder kan komma att ställa högre krav på läsaren. Ett förslag för fortsatt forskning är att om ett antal år studera om den nya värderingen gett ett mer långsiktigt tänkande.

Den praktiska betydelsen av förändring av nyckeltal är enligt företagen som analyserats minimal. Däremot kan läsaren av årsredovisningen få problem att skilja på vad som är subjektivt värderat respektive objektivt vilket också får inflytande på nyckeltalen. Vi tror också att förändringen av nyckeltalen kan spela en större roll än vad respondenterna anser. Det kan bli tal om förändring av lånevillkor vid stora förändringar på exempelvis eget kapital och soliditet. Den mer subjektiva bedömningen som det innebär får också konsekvenser på de redovisningsprinciper och antaganden som görs vid värderingar och det i sin tur kan orsaka större eller mindre förändringar på nyckeltalen. Vi anser att respondenterna varit lite sparsamma när det gäller att berätta vad nyckeltalen har för påverkan på företaget eller så kan det också vara att just för skogsbolagen har effekten på nyckeltal en mindre verkan jämfört andra branscher. Enligt några artiklar som vi har läst har IAS/IFRS ganska stor påverkan på nyckeltalen vilket ger en antydning att det råder delade meningar i frågan.

En anledning till att många negativa toner sagts om IAS/IFRS kan vara det förändringsmotstånd som ofta uppkommer vid förändringar. Det finns enligt Haslebo och Nielsen (1998) en utbredd uppfattning inom organisationer att förändringar är ett problem. De som drabbas av en förändring vet vad de har medan de inte riktigt vet vad de kommer att få. Det är ju speciellt tydligt i detta fall där en av grundprinciperna i redovisningen förändras då vi går från kontinental redovisning till en mer anglosaxisk redovisning. Det medför stora skillnader i synsätt och policys. Därför tror vi att en viss del av förändringsmotståndet som visat sig beror just på förändringen i redovisningssynen, vilket skapat den delvis negativa inställningen till den nya

SLUTDISKUSSION

standarden. När företagen redovisat enligt IAS/IFRS en längre tid kommer kanske synen att förändras. Det återstår att se.

Det finns både fördelar och nackdelar med den internationella harmoniseringen då den skapar önskvärda och icke önskvärda effekter. Ska företaget uppnå en rättvis bild av tillgången kanske inte en helt objektiv värdering kan göras. Är värderingen inte objektiv och inte ger en rättvis bild blir jämförbarheten inte god. Det är ett komplicerat dilemma som ställer många aspekter på sin spets och som kräver ständiga förbättringar. Eftersom vi går mot en ökad globalisering är förändringar ett nödvändigt ont då förändringar driver utvecklingen framåt. Kommer vi helt att övergå till anglosaxisk redovisning inom en snar framtid eller går vi någon annan framtid till mötes? Det återstår att se. Det som utan tvivel föreligger är att utvecklingen går framåt, vare sig vi vill det eller ej.

REFERENSLISTA

Böcker

Arbnor, I. & Bjerke, B. (1994). *Företagsekonomisk metodlära*. Lund: Studentlitteratur.

Artsberg. (2003). *Redovisningsteori*. Malmö: Liber Ekonomi.

Axelman, L., Philips, D. & Wahlquist, O. (2003). *IAS/IFRS 2005 – En jämförelse mellan International Accounting Standards och Redovisningsrådets rekommendationer*. Stockholm: Ernst & Young.

Bas Nyckeltal: för bättre analys och effektivare ekonomistyrning. (2003). Stockholm: Norstedts juridik.

Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Engström, S. (1996). *Företagsbedömning*. Tyresö: Mentor.

Eriksson, L. T. & Wiedersheim-Paul, F. (1991). *Att utreda, forska och rapportera*. Malmö: Liber-Hermods.

Falkman, P. (2000a). *Kassaflödesredovisning*. Lund: Studentlitteratur.

Falkman, P. (2000b). *Teori för redovisning*. Lund: Studentlitteratur.

Falkman, P. (2001). *Redovisningens reglering*. Lund: Studentlitteratur.

Föreningen Auktoriserade revisorer. (2005). *FARs samlingsvolym. 2005 del 1*. Stockholm: FAR.

Haslebo, G. & Nielsen, K. S. (1998). *Organisationsförändringar*. Lund: Studentlitteratur.

Holme, I. M. & Solvang, B. K. (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Merriam, S. B. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Nilsson, S. (2002). *Redovisningens normer och normbildare*. Lund: Studentlitteratur.

Nilsson, H., Isaksson, A., & Martikainen, T. (2002). *Företagsvärdering med fundamentalanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Olsson, J. & Skärvad, P-H. (2000). *Företagsekonomi 99. Faktabok*. Malmö: Liber ekonomi.

REFERENSLISTA

Redovisningsrådet. (2001). *Utformning av finansiella rapporter*. Stockholm: Redovisningsrådet.

Saunders, M., Lewis, P. & Thornhill, A. (2003). *Research methods for business students*. London: Prentice Hall.

Smith, D. (1997). *Resultat, balans och likviditet*. Lund: Studentlitteratur.

Smith, D. (2000). *Redovisningens språk*. Lund: Studentlitteratur.

Thomasson, J., Arvidsson, P., Lindqvist, H., Larsson, P., & Rohlin, L. (2002). *Den nya affärsredovisningen*. Malmö: Liber AB.

Thorell, P. (2004). *Den nya koncernredovisningen*. Malmö: Liber ekonomi i samarbete med Ernst & Young.

Winter, J. (1992). *Problemformulering, undersökning och rapport*. Stockholm: Almqvist & Wiksell Förlag AB.

Zikmund, W. G. (2000). *Business research methods*. Orlando: Dryden Press.

Artiklar

Malmqvist, P. (2005). Nya redovisningsregler driver kurserna. *Agenda*, nr. 1, s. 5-7.

Mellemvik, F., Monsen, N. & Olson, O. (1988). Functions of accounting – A diskussion. *Scandinavian Journal of Management*, vol 4, nr. 3/4, s.101-119.

Rundfeldt, R. (2003). Att tänka på inför övergången till International Financial Reporting Standards. *Balans*, nr. 10, s. 11.

Internetkällor

Axelmann, L., Philips, D. & Wahlqvist, O. (oktober, 2004). *IAS/IFRS 2005 – En jämförelse mellan internationell Financial Reporting Standards och Redovisningsrådets rekommendationer*. URL: [http://www.ey.com/global/download.nsf/Sweden/IASboken2005/\\$file/IASBoken2005.pdf](http://www.ey.com/global/download.nsf/Sweden/IASboken2005/$file/IASBoken2005.pdf) [2005-04-01].

Bergvik Skog AB. (No date). URL: <http://www.bergvikskog.se>. [2005-3-22].

Ernst & Young. (oktober, 2004). *IFRS 1 - Hur man upprättar en IFRS - redovisning första gången – övergångsreglerna*. URL: http://www.ey.com/global/content.nsf/Sweden/IFRS_Guide [2005-04-01].

Holmens Skog AB. (No date). URL: <http://www.holmenskog.com>. [2005-03-20].

Kommissionens förordning (EG) nr 1725/2003 av den 29 september 2003 om antagande av vissa redovisningsstandarder i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 - Bilaga 4 Internationell

REFERENSLISTA

Redovisningsstandard: IAS 31 - IAS 41. *Europeiska Unionens officiella tidning*, Vol. 46, 13 oktober 2003, s. 258 - 386. URL: http://europa.eu.int/eur-lex/sv/archive/2003/l_26120031013sv.html [2005-04-01].

Kommissionens förordning (EG) nr 707/2004 av den 6 april 2004 om ändring av förordning (EG) nr 1725/2003 om antagande av vissa redovisningsstandarder i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002. *Europeiska Unionens officiella tidning*, Vol 47, 17 april 2004, s. 3-11. URL: http://europa.eu.int/eur-lex/sv/archive/2004/l_11120040417sv.html [2005-04-01].

Korsnäs Skog AB. (No date). URL: <http://www.korsnas.se>. [2005-03-21].

Nationalencyklopedin. (No date). *Empirisk*. Available: http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=162069 [2004-12-01].

Nationalencyklopedin. (No date). *Teori*. Available: http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=325931 [2004-12-01].

Roine, S-L. (januari, 2005). Guide om IFRS. URL: <http://www.porssisaatio.fi/default.aspx?path=158;168;333&id=2841>. [2005-04-10].

Svenska Cellulosa Aktiebolag. (No date). URL: <http://www.sca.se>. [2005-03-20].

Skogsindustrierna. (No date). URL: <http://www.skogsindustrierna.org/litiuminformation/site/page.asp?Page=27&IncPage=1723&Destination=1723>. [2005-04-12].

Sveaskog AB. (No date). URL: <http://www.sveaskog.se>. [2005-03-23].

Sveriges Finansanalytikers Förening. (2003-11-21). URL: <http://www.finansanalytiker.se> [2005-04-12].

Sveriges Finansanalytikers Förening. (2004-12-27). *Rapportering enligt IAS/IFRS – effekter på SFF:s nyckeltalsrekommendationer*. URL: <http://www.finansanalytiker.se> [2005-04-10].

Öhrlings PriceWaterHouseCoopers. *International Accounting Standards (IAS)*. URL: http://www.pwcglobal.com/se/swe/ins-sol/spec-int/ias/artikel_europas_krav.html [2005-04-15].

Intervjuer

Anderson Kristina, SCA AB	(2005-05-02).
Lindh Gunnar, Holmen Skog AB	(2005-05-03).
Jonsson Patrik, SCA AB	(2005-05-12).
Olhans Björn, Sveaskog AB	(2005-05-09).
Toivonen Juhani, Bergvik Skog AB	(2005-05-03).
Östling Mats, Korsnäs Skog AB	(2005-05-09).

BILAGA 1 – INTERVJUGUIDE

1. Namn, titel och företag
 2. När började ni planera övergången?
 3. Hur lång tid tog övergången?
 4. När började ni med nya standarden?
 5. Hur har ni gjort för att anpassa er till IAS 41/IFRS?

 6. Upplevde ni problem med övergången? Vilka? Beskriv respektive problem.
 7. Vilket var det största problemet vid övergången?
 8. Har IAS 41 haft någon påverkan för företaget? Vilka?
 9. Ser ni några positiva respektive negativa aspekter med standarden?
 10. Har övergången tvingat er till användning av nya rapporteringsmodeller, system eller verktyg etc?

 11. Hur skedde värderingen av skogstillgången enligt marknadsvärderingen?
 12. Tycker du att marknadsvärderingen visar det verkliga värdet på skogstillgången?
 13. Hur är företagets syn på förändringen av resultatet?
 14. Hur är företagets syn på tillgångsvärdetförändringen?
 15. Hur är företagets syn på förändringen av eget kapital?
 16. Vad anser ni om förändringen av nyckeltalen? Möjligheter, problem? Vad innebär det?
 17. Vad medför övergången för skatteproblem?
 18. Hur ser ni på eventuella uppkomna orealiserade vinster?
 19. Ser ni några fler problem respektive möjligheter i framtiden?
 20. Vad tycker ni om IAS 41/IFRS?
-

BILAGOR

BILAGA 2 – NYCKELTALSSAMMANSTÄLLNING

Nyckeltal med och utan påverkan av IFRS under jämförelseår 2004

SCA AB	Vanlig	IFRS	Förändring
Re	7,18 %	9,4 %	2,22
Soliditet	42,79 %	43,70 %	0,91
Vinst per aktie	15,48 %	22,09 %	6,61
Skogstillgångsvärde i förhållande till balansslutningen	15,95 %	15,23 %	-0,72
Värdeförändring skogstillgång	17 120 mkr	17 383 mkr	263 mkr
Värdeförändring skogstillgång i %			1,54 %

Holmen Skog AB	Vanlig	IFRS	Förändring
Re	8,7 %	8,15 %	-0,55
Soliditet	52,1 %	53,9 %	1,8
Vinst per aktie	14,29 %	15,04 %	0,75
Skogstillgångsvärde i förhållande till balansslutningen	69,24 %	71,66 %	2,42
Värdeförändring skogstillgång	18 354 mkr	20 775 mkr	2 421 mkr
Värdeförändring skogstillgång i %			13,19 %

Sveaskog AB	Vanlig	IFRS	Förändring
Re	7,67 %	18,34 %	10,67
Soliditet	49,41 %	34,85 %	-14,56
Vinst per aktie	8,73 %	14,23 %	5,5
Skogstillgångsvärde i förhållande till balansslutningen	67 %	68,19 %	1,19
Värdeförändring skogstillgång	18 260 mkr	18 957 mkr	697 mkr
Värdeförändring skogstillgång i %			3,82 %

Bergvik Skog AB	Vanlig	IFRS	Förändring
Re	3,26 %	11,33 %	8,04
Soliditet	14,70 %	13,88 %	-0,82
Vinst per aktie	16,85 %	56,50 %	39,65
Skogstillgångsvärde i förhållande till balansslutningen	<i>Beräkningsunderlag saknas</i>		
Värdeförändring skogstillgång	23 279 mkr	23 654 mkr	375 mkr
Värdeförändring av skogstillgång i %			1,61 %